

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
STARPTAUTISKO UN EIROPAS TIESĪBU ZINĀTŅU KATDERA

BRISELES I-bis REGULAS RISINĀJUMI UN NEPILNĪBAS

MAĢISTRA DARBS

Autors: **Pauls Ančs**

Studenta apliecības Nr.: pa12006

Darba vadītāja: asociētā profesore *Dr.iur.* Irēna Kucina

RĪGA, 2017

SATURA RĀDĪTĀJS

Anotācija.....	3
Abstract.....	4
Ievads.....	5
I. Briseles I un Briseles I-bis vēsture.....	7
Briseles I regulas reforma.....	7
Briseles konvencija.....	12
II. Atteikšanās no ekzekvatūras un torpedēšana.....	15
Iemesli.....	16
Torpedēšana.....	19
III. Regulas darbības uzlabošana starptautiskās tiesiskās kārtības ietvaros.....	24
<i>Lis pendens</i> saistībā ar trešo valstu tiesām.....	24
Atbildētājs ar domicilu trešajā valstī.....	27
IV. Vienošanās par tiesas jurisdikciju.....	30
V. Šķīrējtiesas izņēmums.....	34
Briseles I regulējums.....	36
<i>Marc Rich</i> lieta.....	37
<i>Van Uden</i> lieta.....	39
<i>West Tankers</i> lieta.....	41
<i>Gazprom</i> lieta.....	43
Briseles I-bis regulējums.....	45
12. apsvēruma 1. daļa.....	46
12. apsvēruma 2. daļa.....	47
12. apsvēruma 3. daļa.....	48
12. apsvēruma 4. daļa.....	51
Kopsavilkums.....	52
Secinājumi.....	54
Izmantotās literatūras saraksts.....	56

ANOTĀCIJA

Šajā maģistra darbs pētītas izmaiņas Briseles I regulā, kuras savā Priekšlikumā Briseles I regulas reformai izvirzīja Eiropas Komisija. Šis Priekšlikums rezultējās tagadējā Briseles I-bis regulā. Pētījuma mērķis ir noskaidrot, vai galvenās četras no Priekšlikumā minētajām problēmām ir atrisināts, un vai to vietā nav nākušas kādas citas. Pētījuma rezultātā secināts, ka ekzekvatūras atcelšana bijusi lielākoties veiksmīga, vienošanos par jurisdikciju efektivitāti ir palielināta, kā arī daļēji īstenots mērķis apturēt paralēlas tiesvedības un torpedēšanas tiesvedības attiecībā uz šķīrējtiesām.

Atslēgas vārdi: Briseles režīms; jurisdikcija; tiesas izvēles vienošanās; šķīrējtiesa; ekzekvatūra.

ABSTRACT

In this master's thesis the author researches the changes in Brussels I Regulation that were proposed in European Commission's Proposal for reforms of Brussels I Regulation. The Proposal resulted in what is now known as Brussels I-bis Regulation. The goal of the research is to find out, whether the main four issues indicated in the Proposal have been solved, and if other issues have taken their place. The research ends with conclusions that the abolishment of exequatur has been mainly successful, the effectiveness of choice-of-court agreements has been increased and the goal to stop parallel proceedings and torpedo proceedings in relation to arbitrations.

Keywords: Brussels regime; jurisdiction; choice-of-court agreement; arbitration; exequatur.

IEVADS

Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (Briseles I regula) savulaik bija svarīgākais Eiropas Savienības instruments jurisdikcijas noteikšanas un spriedumu izpildes jautājumos. Lai arī kopumā Briseles I regula tika uzskatīta par veiksmīgu instrumentu, tās piemērošanā pastāvēja dažādas neskaidrības. Tika veikti pētījumi par Briseles I regulas piemērošanu, kā rezultātā regulas normas tika pārstrādātas, un 2015. gada 10. janvārī ES dalībvalstu tiesas sāka izmantot Briseles I regulas pārskatīto un uzlaboto versiju – Briseles I-bis regulu. Lai arī sākotnēji ievērojušas nogaidošu piesardzību, pēc konsultāciju procesa arī Lielbritānija un Dānija izlēma uz sevi attiecināt Briseles I-bis regulējumu (tas gan, visdrīzāk, varētu mainīties attiecībā uz Lielbritāniju, kopš tā paziņojusi par savu vēlmi izstāties no Eiropas Savienības).

Tomēr arī Briseles I-bis režīms vēl nav nostiprinājies, un 2022. gadā Eiropas Komisijai ir jāsniedz pārskats par šīs regulas līdzšinējo piemērošanu, kā arī priekšlikumi regulas pilnveidošanai. Šī maģistra darba mērķis ir noskaidrot, vai Briseles I-bis regula ir atrisinājusi iepriekšējās versijas nepilnības un vai ir radušies kādi jauni, tikai Briseles I-bis regulai raksturīgi problēmjaucājumi.

Temata aktualitāti pamato arī tas, ka pašlaik noris Eiropas Savienības Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāta sponsorēts pētījums “Pārstrādātās Briseles I regulas piemērošana ES dalībvalstu tiesu praksē”, kuru pārrauga T.M.K. Asera institūts Nīderlandē un kas ilgs līdz 2017. gada 30. novembrim. Projekta mērķis ir novērtēt Briseles I-bis regulu, it sevišķi normas, kas tika izmainītas, salīdzinot ar iepriekšējo Briseles I regulu.

Viens no dokumentiem, uz kuriem balstījās Briseles I-bis regulas izstrāde, bija Eiropas Komisijas Priekšlikums Briseles I regulas reformai. Tajā tika identificēti Briseles I problēmjaucājumi un piedāvāti to risinājumi. Šis darbs sīkāk aplūkos četrus no šiem problēmjaucājumiem – atteikšanos no ekzekvatūras procedūras, regulas darbības uzlabošanu starptautiskās tiesiskās kārtības ietvaros, vienošanās par jurisdikciju uzlabošanu, un šķīrējtiesas atrunas efektivitātes uzlabošanu. Autors darbu iespēju robežās darbu strukturēs, vadoties pēc minētā priekšlikuma. Katram no šiem tematiem būs veltīta sava nodaļa, kā arī atsevišķa nodaļa Briseles I-bis regulas tapšanas procesa vēsturiskam apskatam.

Darba ietvaros tiks apzinātas iepriekšējos Komisijas pasūtītos pētījumos un juristu praksē konstatētās Briseles I regulas nepilnības un aplūkoti to risinājumi Briseles I-bis regulā, salīdzinot arī ar Eiropas Komisijas sākotnējo priekšlikumu Briseles I regulas reformai. Tāpat tiks noskaidrotas tiesību doktrīnas atziņas par jaunajiem Briseles I-bis mehānismiem un izdarīti

secinājumi par to piemērotību. Visbeidzot, tiesu spriedumus un tiesību doktrīnu, tiks apzinātas iespējamās esošās nepilnības Briseles I-bis regulējumā.

Briseles I regulas un Briseles I-bis normu analīzē vietumis tiks izmantoti materiāli (tiesību doktrīna, tiesu spriedumi), kas attiecas uz Briseles 1958. gada konvenciju par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komercietās. Minētās konvencijas un Briseles I regulas normas nereti sakrīt, kā arī saskaņā ar Briseles I regulas preambulas 19. apsvērumu Briseles 1958. gada konvencijas interpretācija ir attiecināma arī uz Briseles I regulu.

I. BRISELES I UN BRISELES I-bis VĒSTURE

2012. gada 12. decembrī tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes regula Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (pārstrādāta versija) (turpmāk tekstā arī – Briseles I-bis regula).¹ Tā izmainīja un aizvietoja Eiropas Padomes 2000. gada 22. decembra regulu Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (turpmāk tekstā arī – Briseles I regula). Briseles I-bis regula attiecas uz 27 no 28 Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstīm.

Savukārt Dānija nepiedalījās Briseles I regulas pieņemšanā, tā vietā piedaloties novērotājas statusā likumdošanas procesa laikā un 2005. gadā noslēdzot atsevišķu līgumu ar Eiropas Komisiju, lai Eiropas Komisijas un Dānijas attiecībām piemērotu nedaudz izmainītus Briseles I regulas noteikumus.² Pašlaik šis līgums ir grozīts, lai varētu piemērot Briseles I-bis regulas noteikumus,³ un attiecīgie Dānijas tiesību aktu grozījumi stājās spēkā 2013. gada 1. jūnijā.⁴

Attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu, Briseles I-bis regula ir piemērojama tiesas procesiem, kas sākti 2015. gada 10. janvārī vai pēc tā. Noteikumi par spriedumu izpildi, savukārt, attiecas tikai uz spriedumiem, kas pasludināti lietās, kas sāktas pēc šī datuma, tādēļ šajā ziņā vēl kādu laiku nāksies paralēli izmantot Briseles I un Briseles I-bis regulu.

Briseles I regulas reforma

Saskaņā ar Briseles I regulas 73. pantu Eiropas Komisijai vajadzēja ne vēlāk kā 5 gadus pēc tās spēkā stāšanās prezentēt ziņojumu par to, kā piemērota Briseles I regula, iekļaujot arī priekšlikumus regulas grozījumiem. 2005. gadā Komisija nozīmēja profesorus Hesu (*Hess*) un

---

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra Regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (pārstrādāta versija). Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, L 351, 2012. gada 20. decembris, 1. lpp.

² The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 31.

³ Eiropas Kopienas un Dānijas Karalistes Nolīgums par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, L 79, 2013. gada 21. marts, 4. lpp. Pieejams: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.079.01.0004.01.LAV&toc=OJ:L:2013:079:TOC [aplūkots 2017. gada 21. janvārī]

⁴ Pārstrādātā regula "Brisele I". Eiropas e-tiesiskuma portāls. Pieejams: https://e-justice.europa.eu/content_brussels_i_regulation_recast-350-lv.do?init=true [aplūkots 2017. gada 21. janvārī]

Faiferu (*Pfeiffer*) no Heidelbergas universitātes un profesoru Šloseru (*Schlosser*) no Minhenes universitātes, lai viņi veiktu pētījumu par Briseles I regulas piemērošanu. Vienlaicīgi Komisija norīkoja profesoru Nuicu (*Nuyts*) no Briseles universitātes, lai izpētītu citus jurisdikcijas jautājumus, kas varētu rasties saskaņā ar Briseles I regulas 4. pantu. Šo zinātnieku ziņojumi tika prezentēti Komisijai 2007. gadā un kļuva par pamatu Komisijas turpmākajai darbībai.⁵

Savukārt 2009. gada aprīlī Komisija izdeva savu Briseles I regulas 73. pantā paredzēto ziņojumu⁶ kopā ar salīdzinoši īsu Zaļo grāmatu⁷. Abi dokumenti bija lielākoties balstīti uz Heidelbergas pētījumu.⁸ Savā ziņojumā Komisija secināja, ka “*kopumā regula tiek atzīta par ļoti sekmīgu instrumentu, ar kuru ir atvieglota pārrobežu tiesvedība, pateicoties efektīgai tiesu iestāžu sadarbības sistēmai, kas pamatojas uz visaptverošiem jurisdikcijas noteikumiem, paralēlu procesu koordināciju un spriedumu apriti. [...] To ir augstu novērtējuši attiecīgo profesiju pārstāvji*”.⁹

Tomēr ziņojumā bija norādīts arī uz jomām, kurās regulu uzlabot, piemēram:

- 1) ekzekvatūras procedūras atcelšana;¹⁰
- 2) iztrūkums kopīgiem noteikumiem par trešo valstu spriedumu sekām Kopienā –
  - a. dažās dalībvalstīs var rasties situācija, kad trešo valstu spriedumi tiek atzīti un izpildīti pat tad, ja šādi spriedumi ir pretrunā obligātajām Kopienas tiesībām vai Kopienas tiesību akti paredz dalībvalsts tiesu izņēmuma jurisdikciju;
  - b. noteikumu, kas regulē *lis pendens* gadījumus kopsakarā ar vienošanu par tiesas izvēli (angliski: *choice-of-court agreements*), pārskatīšana;

---

⁵ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 8.

⁶ KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās. COM/2009/0174, galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A52009DC0174> [aplūkots 2017. gada 17. martā] (turpmāk atsaucēs – **Ziņojums**)

⁷ Zaļā grāmata par Padomes regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās pārskatīšanu. COM/2009/0175 galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009DC0175> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

⁸ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 131.

⁹ Ziņojums, [2.2.].

¹⁰ Ziņojums, [3.1.].

c. regulas noteikumu saskaņošana ar (tajā brīdī) gaidāmo 2005. gada Hāgas Konvenciju par tiesu izvēles līgumiem;¹¹

- 3) izmaiņas attiecībā uz tiesas izvēles līgumiem piemērojamām tiesībām, norādot, ka par spīti tiesu praksei nav skaidrs, vai regulas 23. pantā minētie nosacījumi attiecībā uz tiesas izvēles līgumu spēkā esamību ir izsmeļoši, vai nav.¹²
- 4) izmaiņas regulas piemērošanā attiecībā uz rūpnieciskā īpašuma tiesībām;¹³
- 5) izmaiņas attiecībā uz noteikumiem, kas regulē *lis pendens* un saistītās prasības (Briseles I regulas 27. un 28. pants), lai novērstu ļaunprātīgu procesuālo taktiku (skat. šī darba sadaļu “Torpedēšana”) un nodrošinātu pareizu tiesvedību Kopienā;¹⁴
- 6) izmaiņas attiecībā uz pagaidu pasākumiem (angliski: *provisional measures*) (Briseles I regulas 31. pants);¹⁵
- 7) sarežģījumi saskarē starp regulu un šķīrējtiesām, piemēram – gadījumos, ja šķīrējtiesas atrunas spēkā esību atzīst šķīrējtiesa, bet neatzīst tiesa, notiek paralēli tiesas un šķīrējtiesas procesi.¹⁶

Papildus minētajiem galvenajiem problēmpunktiem, ziņojums norādīja arī uz citiem aspektiem, kurus varētu uzlabot, piemēram, grūtības regulas 71. panta praktiskā piemērošanā attiecībā uz regulas saistību ar konvencijām par konkrētiem jautājumiem.¹⁷

2010. gada 14. decembrī Eiropas Komisija publicēja priekšlikumu pārveidot Briseles I regulu¹⁸ (turpmāk – Priekšlikums), kam bija pievienots sīks ietekmes izvērtējums. Šajos dokumentos Eiropas Komisija konstatēja četrus galvenos Briseles I regulas trūkumus:

1. Sprieduma atzīšanas un izpildāmības deklarācijas procedūra (ekzekvatūra; *exequatur*) joprojām kavē spriedumu brīvu apriti, radot nevajadzīgas izmaksas un

---

¹¹ Ziņojums, [3.2.].

¹² Ziņojums, [3.3.].

¹³ Ziņojums, [3.4.].

¹⁴ Ziņojums, [3.5.].

¹⁵ Ziņojums, [3.6.].

¹⁶ Ziņojums, [3.7.].

¹⁷ Ziņojums, [3.8.].

¹⁸ Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (Pārstrādāta redakcija). 14.12.2010., COM/2010/0748, galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0748&from=LV> [aplūkots 2017. gada 17. martā]. (Turpmāk atsaucēs – **Priekšlikums**)

kavēšanos iesaistītajām pusēm, turklāt tā attur uzņēmumus un pilsoņus pilnībā izmantot iekšējo tirgu.

2. Strīdos, kur iesaistīti atbildētāji no citām valstīm ārpus ES, piekļuve tiesai ES kopumā nav apmierinoša. Regulu, ar dažiem izņēmumiem, piemēro tikai tad, ja atbildētāja domicils ir Eiropas Savienībā. Pārējos gadījumos jurisdikciju nosaka valstu tiesības. Atšķirības valstu tiesību starpā rada nevienlīdzīgu piekļuvi tiesai ES uzņēmumiem attiecībā uz darījumiem ar partneriem no trešām valstīm – daži var viegli tiesāties ES, bet citi nevar pat gadījumos, kad kompetenta nav nevienas cita tiesa, kas garantētu taisnīgu lietas izskatīšanu. Turklāt, ja valstu tiesību akti nedod tiesības griezties tiesā par strīdu ar partneriem ārpus ES, netiek garantēta to ES imperatīvo tiesību normu izpilde, kas aizsargā, piemēram, patērētājus, darbiniekus vai komercaģentus.
3. Ir jāuzlabo tiesas izvēles līgumu efektivitāte – regula paredz, ka tiesai, ko puses norādījušas tiesas izvēles līgumā, ir jāpārtrauc tiesvedība, ja cita tiesa ir iesaistīta pirmā. Šis noteikums ļauj prāvniekiem ļaunprātīgi kavēt strīda atrisināšanu tiesā, par ko bija panākta vienošanās, pirmajiem iesniedzot prasību tiesā, kas nav kompetenta. Šī iespēja rada papildu izmaksas un kavēšanos un grauj tiesisko noteiktību un strīda risināšanas iepriekšparedzamību, kas ir jānodrošina tiesas izvēles līgumiem.
4. Ir jāuzlabo šķīrējtiesu iesaiste strīdu izšķiršanā. Šķīrējtiesas ir izslēgtas no šīs regulas piemērošanas jomas. Taču, apstrīdot vienošanos par šķīrējtiesu tiesā, puse var efektīvi mazināt vienošanās par šķīrējtiesu ietekmi un radīt neefektīvas paralēlas tiesvedības, kas var novest pie pretrunīgiem strīda risinājumiem. Tas rada papildu izmaksas un kavēšanos, grauj strīda risināšanas iepriekšparedzamību un mudina izmantot ļaunprātīgas tiesāšanās taktikas.¹⁹

Kā šo problēmu risinājumus Komisija piedāvāja:

1. Atcelt spriedumu atzīšanas un izpildāmības deklarācijas (exequatur) (izņemot spriedumus par goda un cieņas aizskaršanas prasībām un kolektīvajām prasībām par kompensācijām), vienlaikus būtiski pārstrādājot spriedumu atzīšanas un izpildāmības apstrīdēšanas pamatus un procedūru (pamatīgi sašaurinot

---

¹⁹ Priekšlikums, [1.2].

- apstrīdēšanas pamatus izpildes dalībvalstī un atceļot sprieduma būtības pārbaude par saderību ar sabiedrisko kārtību).^{20, 21}
2. Regulas jurisdikcijas noteikšanas noteikumus (ar dažām izmaiņām) attiecināt arī uz strīdiem ar trešo valstu atbildētājiem.²²
  3. Jauns *lis pendens* noteikums, kas paredz tiesai rīcības brīvību un regulē jurisdikciju kolīziju gadījumus ar trešajām valstīm.²³
  4. Priekšrokas došana līgumpušu izvēlētajai tiesai *lis pendens* gadījumos.²⁴
  5. Ieviest saskaņotas (harmonizētas) kolīziju normas par tiesas izvēles līgumu spēkā esamību pēc būtības.²⁵
  6. Pasākumus, lai palielinātu šķīrējtiesu līgumu efektivitāti.²⁶
  7. Izmaiņas *lis pendens* režīmā, lai uzlabotu tiesvedību koordināciju ES dalībvalstīs.²⁷
  8. Citas izmaiņas Briseles I regulā, lai uzlabotu piekļuvi tiesām,²⁸ piemēram:
    - a. attiecībā uz lietu tiesībām prasību var iesniegt tās vietas tiesā, kur atrodas kustamā manta;
    - b. darbiniekiem tiek dota iespēja celt prasību pret vairākiem atbildētājiem (kopīgiem darba devējiem, kas veic uzņēmējdarbību vairākās dalībvalstīs);
    - c. iespēja noslēgt tiesas izvēles līgumu saistībā ar strīdiem par telpu nomu profesionālai lietošanai;
    - d. pienākums informēt atbildētāju, kas ierodas tiesā, par tiesas jurisdikcijas neapstrīdēšanas tiesiskajām sekām.

---

²⁰ Priekšlikums, [3.1.], 23.-25. apsvērumus un III nodaļa.

²¹ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 9.

²² Priekšlikums, [3.1], 16. un 17. apsvērumus, kopā ar I nodaļas 1.-7. iedaļas grozījumiem un jauno 8. iedaļu.

²³ Priekšlikums, [3.1], 21. apsvērumus un 34. pants.

²⁴ Priekšlikums, [3.1], 19. apsvērumus un 32. panta 2. punkts.

²⁵ Priekšlikums, [3.1] un 23. panta 1. punkts.

²⁶ Priekšlikums, [3.1], 11. un 20. apsvērumus un 1.(2)(d), 29.(4) un 33.(3) pants.

²⁷ Priekšlikums, [3.1] un 29.(2), 31. un 33. pants.

²⁸ Priekšlikums, [3.1].

Komisijas ierosinājumi izpelnījās gan kritiku, gan uzslavas, sevišķi atzīta tika Komisijas pieeja regulas pārlūkošanas procesam, izvairoties no pagātnes kļūdām.²⁹ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pieņēma atzinumu, kurā atbalstīja Eiropas Komisijas priekšlikumu, taču bija arī kritiska pret dažiem regulas projekta elementiem,³⁰ piemēram, *exequatur* procedūras saglabāšanu attiecībā uz kolektīvajām prasībām par kompensācijām.

Gala rezultātā Briseles I-bis regula ir vērtēta kā mazāk ambicioza, salīdzinot ar Komisijas priekšlikumu.³¹ Eiropas Padome un Eiropas Parlaments noraidīja dažus Priekšlikuma pamatelementus. Konkrēti: 1) lai arī *exequatur* procedūra tika atņemta (bez izņēmumiem, kas minēti Komisijas priekšlikumā), spriedumu atzīšanas uz izpildāmības apstrīdēšanas pamati bija palikuši būtiski nemainīti; 2) šķīrējtiesas izņēmums tika pastiprināts, nevis novājināts, 3) jurisdikcijas nosacījumi attiecībā uz atbildētājiem ar domicilu ārpus Eiropas Savienības lielākajā daļā gadījumu palikuši nosakāmi saskaņā ar nacionālajām tiesību normām. Tajā pašā laikā izdarītas būtiskas izmaiņas atbilstoši Komisijas iecerēm attiecībā uz tiesas izvēles (*choice-of-court*) vienošanām, kā arī Komisijas ierosinātie noteikumi *lis pendens* gadījumu regulēšanai attiecībā uz trešajām valstīm ir pieņemti un paplašināti, lai aptvertu plašāko saistīto procedūru (angliski: *related proceedings*) kategoriju.³²

Briseles konvencija

Saskaņā ar Eiropas Ekonomiskās Kopienas dibināšanas līgumu (Romas līgums) 220. pantu³³ sešas Kopienas dibinošās valstis (Beļģija, Vācija, Francija, Itālija, Luksemburga un Nīderlande) apņēmas uzsākt savstarpējas pārrunas, lai savu pilsoņu labā vienkāršotu formalitātes, kas saistītas ar savstarpēju spriedumu atzīšanu un izpildi un šķīrējtiesu nolēmumiem. Neviens instruments par

---

²⁹ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, pp. 9-10.

³⁰ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās". 05.05.2011., COM(2010) 748 galīgā redakcija/2 – 2010/0383 (COD), [4.3.1]-[4.3.2]. Pieejams: <https://publications.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/f4769d1c-35e0-42ed-ae53-6c36244fe3b0/language-lv> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

³¹ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 15.

³² Ibid.

³³ Treaty establishing the European Economic Community, noslēgts Romā 1957. gada 25. martā. Pieejams: http://www.cvce.eu/en/obj/treaty_establishing_the_european_economic_community_rome_25_march_1957-en-cca6ba28-0bf3-4ce6-8a76-6b0b3252696e.html [aplūkots 2017. gada 18. martā].

šķirējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi gan tā arī nekad netika radīts.³⁴ Tika radīta ekspertu komiteja, kuras darbs rezultējās Konvencijā par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās,³⁵ kas tika noslēgta 1968. gada 27. septembrī Briselē un stājās spēkā 1973. gada 1. februārī (turpmāk arī –Briseles konvencija).

Lai arī Romas līguma 220. pants runāja tikai par spriedumu atzīšanu un izpildi, nevis jurisdikcijas jautājumiem, arī šāds regulējums tika iekļauts Briseles konvencijā.³⁶ Turpmākajos gados līdz ar iestāšanos Eiropas Ekonomiskajā Kopienā Briseles konvencijai pievienojās arī citas valstis, proti, Dānija, Īrija, Apvienotā Karaliste, Grieķija, Spānija, Portugāle, Austrija un Somija.³⁷

Briseles konvencijas un Briseles I regulas normas nereti sakrīt, kā arī saskaņā ar Briseles I regulas preambulas 19. apsvērumu Briseles 1958. gada konvencijas interpretācija ir attiecināma arī uz Briseles I regulu:

“Būtu jānodrošina nepārtrauktība Briseles Konvencijas un šīs regulas starpā, un tālab būtu jānosaka pārejas noteikumi. Šī pati vajadzība attiecas uz Briseles Konvencijas interpretāciju Eiropas Kopienu tiesā [..].”³⁸

Savukārt Briseles I-bis regula paredz:

“Būtu jānodrošina nepārtrauktība starp 1968. gada Briseles konvenciju, Regulu (EK) Nr. 44/2001 un šo regulu, un tālab būtu jānosaka pārejas noteikumi. Šī pati nepārtrauktības vajadzība attiecas uz 1968. gada Briseles konvencijas un regulu, kas to aizstāj, interpretāciju Eiropas Savienības Tiesā.”³⁹

Kā redzams, idejiskā nepārtrauktības ķēde ir turpināta arī ar Briseles I-bis regulu kā noslēdzošo posmu (vismaz pagaidām – kā minēts šī darba ievadā, 2022. gadā Eiropas Komisija pārlūkos Briseles I-bis regulu un iespējams, ka iegūsim jau nākamo Briseles režīma paaudzi). Ieguvums no šādas nepārtrauktības ir tas, ka tā ļauj saglabāt aktuālas tiesu prakses atziņas, kas rastas, piemērojot iepriekšējās Briseles režīma normatīvo aktu versijas.

---

³⁴ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 4, footnote 35.

³⁵ 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. Official Journal L 299, 31/12/1972 P. 0032 – 0042. Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927(01):EN:HTML) [aplūkots 2017. gada 18. aprīlī].

³⁶ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p.4.

³⁷ Ibid.

³⁸ Briseles I regula, 19. apsvērums.

³⁹ Briseles I-bis regula, 34. apsvērums.

II. ATTEIKŠANĀS NO EKZEKVATŪRAS UN TORPEDĒŠANA

Eiropas Komisijas priekšlikumā pirmā uzskaitītā darbība, kas jāveic Briseles I regulas uzlabošanai, bija atteikšanās no spriedumu atzīšanas un izpildāmības deklarācijām (*exequatur*; ekzekvatūra).⁴⁰ Ar spriedumu atzīšanas un izpildāmības deklarāciju palīdzību valsts pasludina ārvalstī pieņemtu spriedumu par izpildāmu savā teritorijā.⁴¹ Šīm deklarācijām ir divi uzdevumi – pasludināt sprieduma izpildāmību un veikt nelielu ārvalsts sprieduma pārbaudi.⁴²

Eiropas Komisijas Briseles I-bis projektā ir minēts, ka “savstarpējā uzticība un tiesiskā sadarbība starp Dalībvalstīm ir augusi tādā pakāpē, kas ļauj virzīties pretī vienkāršākai, lētākai un vairāk automatizētai spriedumu aprites sistēmai, likvidējot formalitātes Dalībvalstu starpā”.⁴³

Ekzekvatūras procedūru gan nebūtu līdz galam pareizi uztvert tikai kā formalitāti – kā starpprocedūra tā iekļauj arī dažādus pamatus atteikumam spriedumu atzīt un izpildīt, kas funkcionē kā papildus aizsardzība un kontroles mehānismi dalībvalstī, kurā spriedums izpildāms.⁴⁴ Daži no šiem mehānismiem tiks aplūkoti zemāk.

Līdz ar ekzekvatūras procedūras atmešanu Briseles I-bis regula paredz, ka dalībvalstī pieņemts spriedums, kas izpildāms šajā valstī, ir izpildāms arī pārējās dalībvalstīs, neprasot izpildāmības deklarācijas (ekzekvatūras procedūru).⁴⁵ Līdz ar to ārvalstī (Eiropas Savienības ietvaros, saprotams) pieņemts spriedums izpildāms pēc tādas pašas procedūras kā vietējie dalībvalsts spriedumi.⁴⁶

---

⁴⁰ Priekšlikums, [3.].

⁴¹ Hovaguimian P. The enforcement of foreign judgments under Brussels I bis: false alarms and real concerns. *Journal of Private International Law*, 11:2, 2015, p. 214.

⁴² Kramer, X. Abolition of exequatur under the Brussels I Regulation: effecting and protecting rights in the European judicial area. *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2011(4), p. 635. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1976276 [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].

⁴³ Priekšlikums, [3.11].

⁴⁴ Kramer, X. Abolition of exequatur under the Brussels I Regulation: effecting and protecting rights in the European judicial area. *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2011(4), pp. 633. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1976276 [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].

⁴⁵ Briseles I-bis regula, 39. pants.

⁴⁶ Briseles I-bis regula, 41. panta 1. punkts.

Iemesli

Kā ekzekvatūras procedūras mīnuss bija norādīti naudas līdzekļi un laiks, kas personām jātērē, lai īstenotu savas tiesības ārvalstīs.⁴⁷ Piemēram, saskaņā ar Haidelbergas ziņojumu ekzekvatūras procedūra dalībvalstīs vidēji ilga divas nedēļas, ar maksimālo robežu līdz pat sešiem vai septiņiem mēnešiem.⁴⁸ Pie kam, tā pārsūdzēta vienīgi 1 % līdz 5 % gadījumu.⁴⁹ Cits pētījums, savukārt, aprēķināja ekzekvatūras procedūras izmaksas (bez apstrīdēšanas procesa) kā vidēji 2208 eiro (Latvijā 2616 eiro⁵⁰), bet sasniedzot pat 12 791 eiro sarežģītās lietās.⁵¹ Jāņem gan vērā, ka lielāko daļu no šīm summām veidoja juristu pakalpojumu izmaksas, nevis administratīvās izmaksas. Tāpat šī otrā pētījuma gaitā gan pilnīgi dati tika ievākti vienīgi no astoņām ES dalībvalstīm (tajā skaitā no Latvijas), bet attiecībā uz pārējām deviņpadsmit tika izmantotas aplēses, kas iegūtas ar statistikas paņēmieniem.⁵² Līdz ar to varbūt pret gala skaitļiem jāizturas ar zināmu piesardzību, taču, piemēram, par Latvijas datiem šaubām nevajadzētu būt, jo tos prasītajā apjomā iesniedza Tieslietu ministrija.

Pausti viedokļi, ka procedūras izmaksas ilgumu varēja samazināt ar citiem līdzekļiem, neatceļot pašu ekzekvatūras procedūru,⁵³ taču darba autors ekzekvatūras atcelšanu vērtē kā progresīvu veidu, kā ciešāk integrēt Eiropas Savienības dalībvalstis. Ņemot vērā, ka tik ļoti atvieglotas spriedumu aprites sistēmas nav pat starp ASV un Kanādas pavalstīm,⁵⁴ Briseles I-bis regulējums, autoraprāt, ir vēl neredzētas tiesiskās sadarbības paraugs. Tā kā ekzekvatūras atcelšana krietni atvieglo pārrobežu strīdu risināšanu, tā ir arī līdzeklis vienotā ES tirgus stiprināšanai.

---

⁴⁷ Zaļā grāmata par Padomes regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās pārskatīšanu. COM/2009/0175 galīgā redakcija, 1. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009DC0175> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

⁴⁸ Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States. Study JLS/C4/2005/03, para. 514. Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_brussels_1_en.pdf [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī]. Turpmāk – **Haidelbergas ziņojums**.

⁴⁹ Haidelbergas ziņojums, para. 506.

⁵⁰ Centre for Strategy & Evaluation Services (CSES), Data Collection and Impact Analysis – Certain Aspects of a Possible Revision of Council Regulation No 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, Final Report (December 2010), p. 146. Pieejams: http://ec.europa.eu/justice/civil/files/study_cses_brussels_i_final_17_12_10_en.pdf [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].

⁵¹ Ibid, p. 45.

⁵² Ibid, pp. 145-146.

⁵³ Hovaguimian P. The enforcement of foreign judgments under Brussels I bis: false alarms and real concerns. *Journal of Private International Law*, 11:2, 2015, p. 242.

⁵⁴ Ibid, p. 241.

Otrs iemesls ekzekvatūras atcelšanai bija politisks – Komisija norādīja, ka “šodien tiesu iestāžu sadarbība un starp dalībvalstīm valdošās uzticības līmenis ir sasniedzis tādu brieduma pakāpi, kas ļauj virzīties tālāk pretī vienkāršākai, lētākai un automātiskākai spriedumu aprites sistēmai, atceļot dalībvalstīs pastāvošās formalitātes”.⁵⁵ Tāpat arī Briseles I-bis regulā teikts, ka “savstarpēja uzticēšanās tiesvedībai Savienībā attaisno principu, kas paredz, ka kādā dalībvalstī pieņemti spriedumi būtu jāatzīst visās dalībvalstīs bez kādas īpašas procedūras”.⁵⁶

Lai arī runājot par savstarpēju uzticību, tomēr Komisijas priekšlikums Briseles I regulas reformai paredzēja saglabāt ekzekvatūras procedūru prasībām par goda un cieņas aizskārumu, kuras indivīds iesniedz pret plašsaziņas līdzekļiem. Komisija norādīja, ka šajās jomās vēl nav sasniegts nepieciešamais uzticības līmenis, lai atceltu ekzekvatūras procedūru.⁵⁷ Tāpat Komisija piedāvāja saglabāt ekzekvatūru arī spriedumiem lietās, ko ierosinājusi prasītāju grupa, pārstāvības organizācija vai iestāde, kas rīkojas sabiedrības interesēs, un kas attiecas uz atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts nelikumīgas uzņēmējdarbības rezultātā vairākiem prasītājiem (angliski “*collective redress*”). Komisijas ieskatā, pamatojums ekzekvatūras neatcelšanai bija lielās atšķirības dalībvalstu normatīvajā regulējumā attiecībā uz šādiem prasījumiem, piemēram, dažādie kaitējuma atlīdzināšanas mehānismi un atšķirīgais prasītāju tiesiskais statuss.⁵⁸

Šādi Komisijas piedāvātie izņēmumi un to pamatojums ir ticis kritizēts kā nekonsekvents un patvaļīgi izvēlēts,^{59, 60} jo ar tādu pamatojumu arī citas jomas, piemēram, medicīnas ētika un līgumsodi tikpat labi varētu pretendēt uz ekzekvatūras saglabāšanu.

---

⁵⁵ Priekšlikums, 3.1.1.

⁵⁶ Briseles I-bis regula, 26. apsvērums.

⁵⁷ Priekšlikums, 3.1.1.

⁵⁸ Priekšlikums, 3.1.1.

⁵⁹ Hovaguimian P. The enforcement of foreign judgments under Brussels I bis: false alarms and real concerns. *Journal of Private International Law*, 11:2, 2015, p. 245.

⁶⁰ Kramer, X. Abolition of exequatur under the Brussels I Regulation: effecting and protecting rights in the European judicial area. *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2011(4), pp. 633, 636. Pieejams:

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1976276 [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].

Saskaņā ar Briseles I regulu lēmumu par pieteikumu pasludināt izpildāmību izsniedza atbildētājam, pievienojot konkrēto spriedumu.⁶¹ Jebkura no pusēm varēja pārsūdzēt šīs deklarācijas viena mēneša laikā, bet parādnieks (jeb persona, pret kuru vēršama izpilde) ar domicilu citā dalībvalstī, nekā tajā, kur pasludināma sprieduma izpildāmība – divu mēnešu laikā.⁶² Tā kā Briseles I-bis regulā ekzekvatūras procedūra (ieskaitot atbildētāja informēšanu caur sprieduma izsniegšanu) tika likvidēta, būtu taisnīgi nodrošināt citu paņēmieni, kā informēt atbildētāju par tuvojošos sprieduma izpildi pret viņu. Tāpēc Briseles I-bis regulā paredzēts izsniegt parādniekam tiesas apliecību (šo apliecību izdod sprieduma izdevējvalsts tiesa pēc lietas puses lūguma, un šis dokuments tiek iesniegts dalībvalsts, kurā spriedums izpildāms, tiesai⁶³) kopā ar spriedumu pirms pirmā izpildes pasākuma.⁶⁴ Kritizēts gan, ka Briseles I-bis regula neparedz vienotus termiņus šādi dokumentu izsniegšanai, atstājot tos katras dalībvalsts ziņā.⁶⁵ Tā kā šāda dokumentu izsniegšana kalpo arī kā informēšanas līdzeklis, var rasties risks, ka parādniekam nepietiek laika reaģēt un pretdarboties sprieduma izpildei.

It sevišķi tas var radīt būtiskas sekas, ja izpildes pasākums ir tāds, kuru nav viegli padarīt par nebijušu, piemēram, mantas pārdošana izsolē. Tāpēc doktrīnā ir izteikts ierosinājums Briseles I-bis regulā garantēt galīgu izpildes pasākumu apturēšanu, līdz kamēr tiesa ir bijusi iespēja izskatīt nepieļaujama sprieduma iespējamību.⁶⁶

Darba autors gan uzskata, ka parādnieks vienmēr būtu ieinteresēts šāda instrumenta izmantošanā, lai aizkavētu sprieduma izpildi, tādēļ vienmēr to arī izmantotu, kā rezultātā spriedumu izpildes process atkal paildzinātos, kas ir pretēji ekzekvatūras atcelšanas mērķim. Bez tam – ja reiz spriedumu atzīšanas (faktiski pārbaudes) procedūra tika atcelta tā iemesla dēļ, ka dalībvalstu tiesas uzticas cita citas spriedumu tiesiskumam, šāda ierosinājuma īstenošana būtu sava veida pretrunā arī ar savstarpējās uzticības principu. Ja būtu ticis izpildīts nepieļaujams spriedums, ir pamatoti gaidīt, ka parādnieks saņemtu atbilstošu atlīdzinājumu.

---

⁶¹ Briseles I regula, 42. panta 2. punkts.

⁶² Briseles I regula, 43. panta 1. un 5. punkts.

⁶³ Briseles I-bis regulas 42. panta 1. punkts un 53. pants.

⁶⁴ Briseles I-bis regula, 43. panta 1. punkts.

⁶⁵ Hovaguimian P. The enforcement of foreign judgments under Brussels I bis: false alarms and real concerns. *Journal of Private International Law*, 11:2, 2015, 235. lpp.

⁶⁶ *Ibid*, 248. lpp.

Briseles I regula paredzēja kreditora interešu aizsardzību ļaujot kreditoram prasīt pagaidu aizsardzības pasākumus, neprasot sprieduma izpildāmības pasludināšanu.⁶⁷ Arī Briseles I-bis no ekzekvatūras brīvais regulējums dod kreditoram tiesības uz pagaidu aizsardzības pasākumiem bez pienākuma iepriekš saņemt tiesas apliecību par sprieduma izpildāmību.⁶⁸

2007. gada Haidelbergas ziņojumā bija kritizēta prasība ekzekvatūras pieteicējam nodrošināt sprieduma tulkojumu.⁶⁹ Briseles I-bis regulas izstrādātāji to ir ņēmuši vērā, jo šī regula ļauj tiesai vai iestādei pieprasīt pilnu sprieduma tulkojumu tikai tad, ja citādi tā nevar turpināt darbu.⁷⁰

Briseles I-bis regula savā gala veidolā ir mazāk ambicioza nekā Eiropas Komisijas Priekšlikums. Eiropas Padome un un Parlaments noraidīja būtiskas Priekšlikuma daļas. Konkrēti: 1) lai arī ekzekvatūras procedūra tika likvidēta, pie kam, bez tādiem izņēmumiem, kā ierosināja Komisija,⁷¹ pamati spriedumu atzīšanas un izpildāmības apstrīdēšanai ir palikuši būtiski nemainīti;⁷² 2) šķīrētības izņēmums ir vairāk pastiprināts, nekā vājināts; jurisdikcijas noteikumi, kas piemērojami atbildētājiem ar domicilu ārpus ES vēl aizvien lielākoties jānosaka pēc nacionālajām tiesību normām.

Taču Briseles I-bis regula uzskatāmi parāda, ka ekzekvatūras procedūru var atnest, saglabājot iepriekšējos pamatus atteikumam atzīt/izpildīt spriedumu, līdz ar to arī kontroles mehānismus pār izpildāmajiem spriedumiem. Tādēļ darba autors uzskata, ka ekzekvatūras atcelšana ir sasniegusi mērķi atvieglot un paātrināt spriedumu apriti dalībvalstīs, mazinot formalitātes un padarot procesu kaut nedaudz lētāku.

Torpedēšana

Gan Briseles I regula, gan Briseles I-bis regula satur *lis pendens* noteikumus, kuri nosaka vienas tiesas priekšroku skatīt lietu gadījumos, kad tiek celtas paralēlas prasības (tas nozīmē prasības starp tām pašām pusēm par to pašu pamatu un prasības priekšmetu) dažādās tiesās. *Lis*

---

⁶⁷ Briseles I regula, 47. panta 1. punkts.

⁶⁸ Briseles I-bis regula, 40. pants.

⁶⁹ Haidelbergas ziņojums, para. 515.

⁷⁰ Briseles I-bis regula, 37. panta 2. punkts, 42. panta 4. punkts, 47. panta 3. punkts un 54. panta 3. punkts.

⁷¹ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 15.

⁷² Briseles I-bis regulas 45. pants.

pendens noteikuma mērķis ir novērst gadījumus, kad vienu un to pašu strīdu skata dažādu dalībvalstu tiesas, jo rezultātā var tikt iegūti pretrunīgi spriedumi.⁷³

Briseles I regula saturēja pamatprincipu, ka priekšroka tiek dota tiesai, kurā pirmajā celta prasība. Visām pārējām dalībvalstu tiesām vajadzēja apturēt tiesvedību līdz tika nostiprināta šīs pirmās tiesas jurisdikcija.⁷⁴ Tas notika neatkarīgi no tā, vai prasība bija celta, pārkāpjot izņēmuma jurisdikcijas vienošanos, kas paredzēja strīdu izskatīt citā tiesā. Šo principu atzina arī ES Tiesa lietā *Erich Gasser GmbH v MISAT Srl (C-116/02)*.⁷⁵

Diemžēl *lis pendens* principu bija iespējams ļaunprātīgi izmantot. Puse, kura vēlējās aizkavēt sprieduma pasludināšanu, varēja pasteigties celt prasību citā dalībvalstī, par kuras tiesas jurisdikciju puses nemaz līgumā nebija vienojušās. Saskaņā ar *lis pendens* tiesai, kuras jurisdikcija izriet no līguma, būtu jāgaida, līdz pirmā tiesa pasludinātu, ka tai nav jurisdikcijas. Piemēram, aizņēmējs un aizdevējs varētu aizdevuma līgumā vienoties, ka Latvijas tiesai ir ekskluzīvā jurisdikcija līgumstrīdu risināšanā. Ja aizņēmējs ignorētu vienošanos un celtu prasību par līguma spēkā neesamību, piemēram, Itālijas tiesā, saskaņā ar Briseles I regulu aizdevējs nevarētu vērsties Latvijas tiesā par aizdevuma atmaksu. Ja tiesvedība iepriekš jau būtu sākta Itālijā, Latvijas tiesa apturētu tiesvedību un gaidītu, kamēr Itālijas tiesa paziņos, ka tai nav jurisdikcijas, kas varētu notikt pat pēc vairākiem gadiem. Tieši Itālijas tiesa nereti tika izmantota šādiem mērķiem, tādēļ šo negodīgo taktiku iesāka dēvēt par "itāļu torpēdu".⁷⁶

Lietas apstākļu izklāsts: Austrijas uzņēmums ar nosaukumu „Gasser” vairākus gadus pārdeva preces Itālijas uzņēmumam „MISAT”. „MISAT” 2000. gada aprīlī Itālijas tiesā cēla prasību pret „Gasser”, prasot atzīt abu pušu starpā noslēgto līgumu par izbeigtu, kā arī to, ka „MISAT” nav pieļāvis līgumsaistību neizpildi. Tā paša gada decembrī „Gasser” cēla prasību pret „MISAT” Austrijā, prasot nesamaksāto rēķinu apmaksu. „Gasser” pamatoja Austrijas tiesas jurisdikciju

---

⁷³ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> Skatīts: 05.06.2016.

⁷⁴ Briseles I regulas 27. panta 1. punkts.

⁷⁵ Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 9. decembra spriedums lietā C-116/02 *Erich Gasser GmbH v MISAT Srl*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48782&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1070198> [aplūkots 2017. gada 18. martā].

Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> Skatīts: 05.06.2016.

⁷⁶ Bogdan M. The Brussels/Lugano *Lis Pendens* Rule and the “Italian Torpedo”. (2008) *Scandinavian Studies in law* 90-96.

saskaņā ar vienošanos par tiesas jurisdikciju, kas bija ietverta pušu līgumā (saskaņā ar Briseles I regulas 23. pantu šāda vienošanās tiesai piešķir izņēmuma jurisdikciju, ja vien puses nav vienojušās citādi). „MISAT”, savukārt, apstrīdēja šo vienošanos par jurisdikciju un papildus norādīja uz Itālijā ritošo tiesvedību. Austrijas tiesa saskaņā ar Briseles konvencijas 21. panta (Briseles I regulas 27. pants) *lis pendens* nosacījumu nolēma apturēt tiesvedību un sagaidīt Itālijas tiesas lēmumu par tās jurisdikcijas esamību/neesamību. Ņemot vērā Itālijas tiesu bēdīgi slaveno gausumu, „Gasser” tiesas lēmumu pārsūdzēja augstākā instancē, kas, savukārt, vērsās pie ES Tiesas pēc prejudiciāla nolēmuma. ES Tiesai tika uzdots, cita starpā, jautājums, vai *lis pendens* nosacījumu ir iespējams interpretēt tādējādi, ka no tā ir pieļaujama atkāpšanās gadījumos, kad process tiesā, kurā pirmajā iesniegta lieta, ir pārmērīgi ilgs.⁷⁷

ES Tiesa norādīja, ka Briseles konvencijas normas nepārstāj būt piemērojamas pirmās tiesas, kurā celta prasība, tiesvedības ilguma dēļ. Atsaucoties uz savstarpējo uzticēšanos, ko valstis sniedz cita citas tiesu sistēmai, un tiesisko paredzamību, ES Tiesa nolēma, ka *lis pendens* noteikumi nepieļauj atkāpes gadījumos, kad tiesvedība tiesā, kurā pirmajā celta prasība, ir pārmērīgi gara.⁷⁸

Šāds regulējums un ES Tiesas spriedumi raisīja lielas diskusijas Eiropas tiesību zinātnieku vidū – daži uzsvēra nepieciešamību piemērot anglosakšu tiesību sistēmai piederīgo *forum non conveniens* doktrīnu saskaņā ar pušu līgumbrīvības principu, kamēr citi pret to iebilda, norādot uz riskiem, kurus varētu radīt tiesu sistēmas atteikšanās risināt strīdus.⁷⁹

Lai arī Briseles I-bis regulas *lis pendens* regulējums 29. pantā ir līdzīgs Briseles I regulas 27. pantam tajā ziņā, ka priekšroka ir dota tiesai, kurā pirmajā celta prasība, tomēr pārstrādātā regulā ir iekļauts risinājums "torpedēšanai". Kad pastāv izņēmuma jurisdikcijas noteikums un saskaņā ar to jau ir sākta tiesvedība, priekšroka ir saskaņā ar noteikumu izvēlētajai tiesai neatkarīgi no tā, kurā tiesā pirmajā bija celta prasība. Saskaņā ar Briseles I-bis regulas 31. panta otro daļu visām parējām dalībvalstu tiesām ir jāaptur tiesvedība, kamēr izvēlēta tiesa nav paziņojusi, ka tai nav jurisdikcijas strīda skatīšanā.

---

⁷⁷ Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 9. decembra spriedums lietā C-116/02 Erich Gasser GmbH v MISAT Srl, para. 20. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48782&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1070198> [aplūkots 2017. gada 18. martā].

⁷⁸ Ibid, para. 73.

⁷⁹ Ivanova E. Choice of Court Clauses and Lis Pendens under Brussels I Regulation. Merkourios. Utrech Journal of International and European Law. 2010 – Volume 27/Issue 71, Article, p. 13.

Atgriežoties pie jau minētā piemēra, ja aizdevējs ceļ prasību Latvijas tiesā, saskaņā ar Briseles I-bis regulu Itālijas tiesai jāaptur tiesvedība, līdz Latvijas tiesa izlemj par savu jurisdikciju. Pēc tam, ja Latvijas tiesa atzīst savu jurisdikciju, Itālijas tiesai ir jāatsakās no savas jurisdikcijas.

Tā kā Briseles I-bis regulas piemērošana šajā jautājumā ir atkarīga no prasības celšanas laika, nav skaidrības, kā regula darbosies, ja "torpedēšana" ir sākta pirms 2015. gada 10. janvāra, bet izvēlētajā tiesā tiesvedība ir sākta pēc šī datuma. Tāpat pastāv neskaidrības, kā Briseles I-bis regula darbosies vienpusējas jurisdikcijas klauzulas gadījumā – šādā gadījumā viena puse var celt prasību tikai vienā tiesā, kamēr otrai ir tiesības celt prasību dažādās tiesās. Šāda veida noteikums ir sastopams finanšu līgumos.⁸⁰

Aizstājot Briseles I regulas 27. pantu ar Briseles I-bis regulas 29. pantu, ir veiktas divas izmaiņas.

Pirmkārt, 29. pants ir tiešā tekstā pakārtots 31. panta 2. punktam, kas regulē tieši tiesas izvēles gadījumus. Kā minēts iepriekš, ES Tiesa *Gasser* lietā lēma, ka tiesai, kurā otrajā celta prasība, nav tiesību ignorēt tiesvedību, kurai piepildās 29. panta 1. punktā minētās pazīmes (dēvētas arī par "trīskāršo identitāti" jeb angļiski "*triple identity*")⁸¹, tikai uz tā pamata, ka pušu vienošanās par tiesu piešķir jurisdikciju šai tiesai (t.i., tiesai, kurā otrajā celta prasība). Tā vietā ES Tiesa nolēma, ka tiesai, kurā otrajā celta prasība, ir pienākums apturēt tiesvedību vai atteikt jurisdikciju saskaņā ar 29. panta priekšteci Briseles konvencijā (konvencijas 21. pants). Saskaņā ar Briseles I-bis regulas jauninājumiem šis pienākums (apturēt tiesvedību vai atteikt jurisdikciju) gulstas uz tiesu, kurā pirmajā celta prasība, ja vien tā nav tiesa, par kuras jurisdikciju notikusi vienošanās līgumā. Saskaņā ar Briseles I-bis regulas 31. panta 3. punktu, ja līgumā pielīgtā tiesa apstiprina savu jurisdikciju saskaņā ar vienošanos, visām pārējām tiesām ir pienākums atteikt jurisdikciju. Papildus skaidrojumu Briseles I-bis regulas 29. panta ievadvārdiem var gūt no regulas 22. apsvēruma, kas nosaka, ka tiesai, kura izvēlēta saskaņā ar līgumu (nevis tiesai, kurā pirmajā celta prasība), ir priekšroka izlemt par vienošanās spēkā esamību un to, cik tālu tā piemērojama strīdā. Līdz ar to izvēlētajai tiesai jāturpina tiesvedība neatkarīgi no tā, vai tiesa, kura nav izvēlēta saskaņā ar līgumu, taču kurā pirmajā celta prasība, ir izlēmusi apturēt savu tiesvedību saskaņā ar regulas 31. panta 2. punktu.⁸²

---

⁸⁰ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> Skatīts: 05.06.2016.

⁸¹ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 326.

⁸² The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 330.

Tomēr nav līdz galam skaidrs, vai tiesa, kurā otrajā celta prasība, var turpināt tiesvedību, ja tiesa, kurā pirmajā celta prasība, jau ir nolēmusi turpināt tiesvedību par spīti pienākumam apturēt tiesvedību. No vienas puses varētu apgalvot, ka 22. apsvērums tiešā tekstā atļauj tiesai, kura izvēlēta ar līgumu, turpināt tiesvedību. No otras puses, pienākums atzīt citas dalībvalsts tiesas spriedumu par tiesas izvēles noteikuma spēkā neesamību var atņemt pamatu atkāpei no kopumā stingrajiem 29. panta noteikumiem.⁸³

Otrkārt, 29. panta 2. punkts nosaka tiesām pienākumu pēc pieprasījuma paziņot citām tiesām par laiku, kad pirmajā minētajā tiesā tikusi celta prasība. Šis ir piemērs tiesiskajai sadarbībai, kas tika arī ieteikta Zaļajā Grāmatā kā ieteicamā metode konfliktējošu tiesvedību novēršanai.⁸⁴

---

⁸³ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 330.

⁸⁴ Zaļā grāmata par Padomes regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās pārskatīšanu. COM/2009/0175 galīgā redakcija, 5. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009DC0175> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

III. REGULAS DARBĪBAS UZLABOŠANA STARPTAUTISKĀS TIESISKĀS KĀRTĪBAS IETVAROS

Kā aprakstīts iepriekš, viens no galvenajiem Eiropas Komisijas piedāvātajiem Briseles I reformu virzieniem, bija uzlabot regulas darbību starptautiskās tiesiskās kārtības ietvaros. Priekšlikumā tika piedāvāts ieviest *lis pendens* noteikumus saistībā ar trešo valstu tiesām, lai izvairītos no paralēlām tiesvedībām.⁸⁵

Lis pendens saistībā ar trešo valstu tiesām

Ir nostiprināts princips: ja ES dalībvalsts tiesai ir jurisdikcija pamatojoties uz atbildētāja domicilu, tā nedrīkst apturēt tiesvedību par labu trešās valsts tiesai gadījumā, ja trešās valsts tiesai ir ciešāka saikne ar strīdu un tādēļ tā būtu piemērotāka lietas izspriešanai.⁸⁶

Briseles I-bis regulas 33. un 34. pants tika ieviesti kā sekas *Owusu v Jackson* spriedumam,⁸⁷ kā arī Komisijas Priekšlikumam paplašināt regulas ietekmi uz atbildētājiem, kuru domicils ir ārpus Eiropas Savienības jeb trešajās valstīs.⁸⁸

Briseles I regula tiešā tekstā neaprakstīja attiecības starp ES valstīm un trešajām valstīm regulas piemērošanas kontekstā. Briseles I-bis regulas 4. pants (sakarīt ar Briseles I 2. pantu) paredz, ka personu ar domicilu dalībvalstī var iesūdzēt minētās dalībvalsts tiesā. Šis noteikums ir obligāts,⁸⁹ un dalībvalstu tiesas nevar atteikt ar 4. pantu tām piešķirto jurisdikciju par labu citai dalībvalstij, ja vien tas nav paredzēts Briseles I-bis regulā⁹⁰ - piemēram, ja citā dalībvalstī ir jau esoša tiesvedība,⁹¹ vai ja atbildētājs norāda uz izņēmuma jurisdikciju, kas ar pušu vienošanos piešķirta citas dalībvalsts

---

⁸⁵ Priekšlikums, 3.1.2.

⁸⁶ Eiropas Savienības Tiesas 2005. gada 1. marta spriedums lietā C-281/02 Andrew Owusu pret N. B. Jackson, kas darbojas ar komercnosaukumu "Villa Holidays Bal-Inn Villas" un citiem, [46]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=55027&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=531586> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].

⁸⁷ Fentiman R. Articles 33, 34. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 760.

⁸⁸ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 347.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Dikinsons grāmata, atsaucas uz Owusu (n 24), [29].

⁹¹ Briseles I-bis regula, 29. un 30. pants.

tiesai.⁹² Tādā gadījumā nav nozīmes tam, vai atbildētājam ir kāda saikne ar Eiropas Savienību.⁹³ Lietā *Owusu* ES Tiesa nolēma, ka dalībvalstu tiesas nevar atteikt jurisdikciju lietā ar atbildētāju, kura domicils ir tajā valstī, tikai tādēļ, ka trešās valsts tiesa ir vairāk piemērota skatīt konkrēto strīdu.⁹⁴

Briseles I-bis regulas 33. un 34. pants ierobežotā apmērā nosaka jurisdikciju starp ES dalībvalstu tiesām un trešo valstu tiesām. Abi panti ļauj dalībvalstu tiesām (tām ir rīcības brīvība) apturēt savas tiesvedības, ja trešās valsts tiesā notiek jau esoša tiesvedība tajā pašā vai saistītā lietā. Šie panti ir līdzīgi regulas 29. un 30. pantam, kuri regulē līdzīgu situāciju, tikai starp dalībvalstu tiesām. Jautājums – kā lai izmanto šo rīcības brīvību?⁹⁵ Briseles I-bis 24. apsvēruma paskaidro, ka tiesas izvērtējums, vai apturēt savu tiesvedību par labu trešās valsts tiesai, “var ietvert arī to, vai konkrētajā lietā trešās valsts tiesai ir izņēmuma jurisdikcija apstākļos, kad izņēmuma jurisdikcija būtu arī dalībvalsts tiesai”. Tas nozīmē, ka dalībvalsts tiesa var ņemt vērā līgumā iekļautu vienošanos, kas piešķir jurisdikciju trešās valsts tiesai⁹⁶ – identiskā situācijā ar vienošanos par dalībvalsts tiesas jurisdikciju, šai pielīgtajai tiesai būt izņēmuma jurisdikcija saskaņā ar Briseles I-bis 25. pantu.

Dalībvalstij jābūt spējīgai atzīt un izpildīt spriedumu, kā arī dalībvalsts tiesai jābūt pārliecībai, ka tiesvedības apturēšana ir nepieciešama pareizai tiesvedības norisei. Tiesības apturēt tiesvedību neattiecas uz gadījumiem, kad dalībvalsts tiesas jurisdikcija ir pamatota ar jurisdikcijas klauzulu par labu šai tiesai.

33. un 34. pants gan attiecas tikai uz trešo valstu tiesvedībām, kas laika ziņā ierosinātas pirmās. Šie panti nerunā par to, kas notiek, ja minētās tiesvedības nav laika ziņā agrākas, taču konkrēto tiesu jurisdikcija ir noteikta līgumā, vai arī tādos pašos apstākļos strīda rakstura dēļ ekskluzīva jurisdikcija tiktu dota dalībvalsts tiesai (piemēram, nekustamā īpašuma strīda gadījumos).

---

⁹² Briseles I-bis regula, 31. panta 2. un 3. punkts.

⁹³ C-142/98, Group Josi Reinsurance Co SA v Universal General Insurance CO [2000] ECR I-5925.

⁹⁴ Eiropas Savienības Tiesas 2005. gada 1. marta spriedums lietā C-281/02 Andrew Owusu pret N. B. Jackson, kas darbojas ar komercnosaukumu "Villa Holidays Bal-Inn Villas" un citiem, [29]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=55027&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=531586> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].

⁹⁵ Fentiman R. Articles 33, 34. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, pp. 760-761.

⁹⁶ Ibid.

Rīcības brīvība, ko piedāvā Briseles I-bis 33. un 34. pants, ir apsveicama, taču pastāv bažas par 33. un 34. panta darbību. Pirmām kārtām, nepastāv prasība apturēt vai izbeigt tiesvedību, kas uzsākta ES dalībvalstī, ja trešā valstī ritošas tiesvedības strīdus priekšmets ir tāds, kas identiskā lietā dotu izņēmuma jurisdikciju dalībvalsts tiesai saskaņā ar 24. pantu (kam atbilst Briseles I regulas 22. pants). Otrām kārtām, nav prasības apturēt dalībvalsts tiesvedību, ja ar to ir pārkāpta vienošanās par izņēmuma jurisdikciju par labu trešās valsts tiesai. Trešām kārtām, pēc viena ieskata, dalībvalsts tiesa var darboties tikai tad, ja tiesvedība trešās valsts tiesā jau ir iesākusies, pirms dalībvalsts tiesā tiek celta prasība. Tas iedrošina sacīksti, lai prasību pēc iespējas ātrāk celtu ES dalībvalstī (jeb atkal torpedēšana).⁹⁷ Ceturtkārt, tiesvedības apturēšana dalībvalstī ir atļauta tad, ja apturēšana ir “nepieciešama pareizai tiesvedības norisei”. Šī jēdziena nozīme ir visai neskaidra,⁹⁸ neraugoties pat uz regulas 24. apsvēruma sniegto informāciju, un varētu atšķirties visā ES, ja vien ES Tiesa nesniegs šī jēdziena skaidru interpretāciju.⁹⁹

Lietā *Ferrexpo AG v Gilson Investments Ltd*, piemērojot Briseles I regulu, Lielbritānijas Augstākā tiesa apturēja tiesvedību pret atbildētāju ar domicilu Anglijā tā dēļ, ka strīdus priekšmets bija Ukrainas uzņēmuma izdotas rezolūcijas spēkā esamība. Ja tas būtu bijis, piemēram, Lietuvas uzņēmums, tad Anglijas tiesai būtu bijis pienākums apturēt procesu par labu Lietuvas tiesai saskaņā ar Briseles I regulas 22. pantu vai Briseles I-bis 24. pantu. Anglijas tiesa piemēroja analogiju pēc 22. panta un nolēma, ka tā var apturēt tiesvedību par labu Ukrainas tiesai. Ņemot vērā, ka Briseles I-bis regula varēja, taču nav devusi tiesai šādos apstākļos apturēt tiesvedību, varētu domāt, ka šādas tiesības nepastāv.¹⁰⁰

ES Tiesa lietā *Coreck Maritime GmbH v Handersveem BV* ierosināja, ka dalībvalsts tiesa varētu apturēt tiesvedību par labu trešās valsts tiesai, uz kuru attiecas ekskluzīvās jurisdikcijas klauzula (C-387/98). Lai arī *Coreck* spriedums tika pieņemts pirms sprieduma *Owusu* lietā, daži Anglijas pirmās instances spriedumi pretēji *Owusu* spriedumam ir noteikuši, ka tiesvedību var apturēt, piemēram, *Konkola Copper Mines v Coromin* ([2005] EWHC 898 (Comm)). Jāņem gan

---

⁹⁷ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 349.

⁹⁸ Fentiman R. Introduction to Articles 29-30. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 715.

⁹⁹ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, pp. 349-350.

¹⁰⁰ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> Skatīts: 05.06.2016.

vērā anglo-sakšu tiesību sistēmas īpatnības, tomēr nav skaidrs, vai līdzīgs piegājiens ir pieļaujams attiecībā uz Briseles I-bis regulu, ņemot vērā, ka tajā šis jautājums nav regulēts.

Sagaidāms, ka 33. un 34. panta režīms un ar to saistītās neskaidrības radīs ievērojamas, dārgus tiesas procesus. Iespējamās sekas var būt tiesvedības ierobežošana ES tiesās gadījumos, kad iesaistītas alternatīvas tiesvedības trešajā valstī. Sekas var būt tādas, ka tiesas procesi tiks sadzīti trešo valstu tiesās, vai iedrošinās tendenci atvēlēt lielus komercstrīdus šķīrējtiesām. Katrā ziņā tie, kuri tiesāsies šajās tiesās, varēs ekspluatēt šīs jaunās grūtības, lai kavētu vai novērstu tiesvedības.¹⁰¹

Atsevišķās jomās gan jaunā režīma elementi un problēmas, ko tie rada, var tikt identificēti. Skaidrs, ka 33. un 34. pants regulē paralēlās tiesvedības. Nav skaidrs, vai 33. un 34. pants ir vienīgais atļautais mehānisms, lai sadalītu tiesvedības starp tādām valstīm, atskaitot vēl 2005. gada Hāgas konvenciju par tiesas izvēli, kas prevalē pār regulu.¹⁰² Hāgas konvencijas ierobežotais tvērums gadījumos ar trešo valstu tiesas izvēles klauzulām un iespējamība, ka trešo valstu tiesām var būt izņēmuma jurisdikcija uz citiem pamatiem, liek jautāt, vai un uz kāda pamata tiesa var paļauties uz savām nacionālajām tiesībām, lai atteiktu jurisdikciju par labu trešās valsts izņēmuma jurisdikcijai. Ir pārliecinoši argumenti, ka nacionālās tiesību normas regulē šādus gadījumus, un ka ES režīms to neregulē, kā arī tam nekad nav bijis paredzēts regulēt strīdus, kuros trešo valstu tiesām ir izņēmuma jurisdikcija saskaņā ar ES dalībvalsts nacionālajiem tiesību aktiem.¹⁰³

Atbildētājs ar domicilu trešajā valstī

Kā aprakstīts iepriekš, viens no galvenajiem Eiropas Komisijas piedāvātajiem Briseles I reformu virzieniem, bija uzlabot regulas darbību starptautiskās tiesiskās kārtības ietvaros. Priekšlikumā tika piedāvāts paplašināt regulas tvērumu arī attiecībā uz atbildētājiem trešajās valstīs, lai ļautu personām, konkrētāk patērētājiem, darba ņēmējiem un apdrošinātajām personām, iesūdzēt trešo valstu atbildētājus Eiropas Savienībā.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ Fentiman R. Article 35. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 778.

¹⁰² Briseles I-bis regulas 71. pants.

¹⁰³ Fentiman R. Article 35. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 778.

¹⁰⁴ Priekšlikums, 3.1.2.

Gan Briseles I regula, gan Briseles I-bis regula satur speciālus noteikumus attiecībā uz īpašiem līgumiem, tai skaitā darba līgumiem un ar patērētājiem noslēgtajiem līgumiem, kas paredzēti vājākās līgumslēdzējpusē aizsardzībai (attiecīgi darba ņēmējs un patērētājs).

Briseles I regulas noteikumi šajā sakarā attiecas tikai uz gadījumiem, kad darba devējam vai pārdevējam/pakalpojuma sniedzējam bija domicils ES dalībvalstī. Saskaņā ar Briseles I regulu pieņēma, ka darba devējam vai pārdevējam ir domicils dalībvalstī, ja viņam ir filiāle vai aģentūra vai cita struktūra šajā dalībvalstī un ja strīds ir radies saistībā ar šīs filiāles/aģentūras darbību.¹⁰⁵

Toties saskaņā ar Briseles I-bis regulu pret ārpus ES esošu darba devēju vai pārdevēju var celt prasību arī tad, ja viņam nemaz nav klātbūtnes ES dalībvalstī. Konkrētāk: 1) ārpus ES esošu darba devēju var iesūdzēt tiesā dalībvalstī, kurā darbinieks pastāvīgi veic darbu, vai dalībvalstī, kurā viņš to veicis pēdējoreiz; 2) patērētājs ārpus ES esošu otru līgumslēdzēju pusi var iesūdzēt patērētāja domicila valsts tiesā, ja otra līgumslēdzējpusē šajā valstī veic komercdarbību vai profesionālo darbību un līgums ietilpst šādu darbību jomā.

Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad darba līgums vai ar patērētāju noslēgtais līgums sniedz izņēmuma jurisdikciju ne-ES valsts tiesai. No šie aizsargājošajiem Briseles I-bis regulas noteikumiem drīkst atkāpties vien caur vienošanos, kas noslēgta jau pēc strīda rašanās (izņemot gadījumus, kad konkrētā vienošanās dod papildu tiesības darba ņēmējam vai patērētājam noteikt, kur celt prasību).¹⁰⁶

Briseles I-bis regulas 17. pants nosaka, uz kādiem patērētāju līgumiem ir attiecināmi regulas noteikumi. Savukārt 18. pants satur noteikumus attiecībā uz jurisdikciju. Šis pants sniedz labvēlīgāku attieksmi pret patērētāju, ņemot vērā ka tieši patērētājs mēdz būt ekonomiski vājākā līgumslēdzējpusē. Pēc būtības 18. panta nosacījumi ir obligāti, un tos var mainīt vienīgi 19. pantā (atbilst Briseles I regulas 17. pantam un Briseles konvencijas 15. pantam) noteiktajos gadījumos.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Briseles I regula, 18. pants.

¹⁰⁶ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā].

¹⁰⁷ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 234.

Pēc vispārējā principa Briseles I-bis regula ir piemērojama tad, ja atbildētājam ir domicils kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm.¹⁰⁸ Arī pirms Briseles I-bis regulas pastāvēja dažādi noteikumi gadījumiem, kad atbildētāja domicils neatrodas Eiropas Savienībā. Piemēram, ja līgums, kurā vismaz vienai pusei bija domicils iekš ES, paredzēja jurisdikciju dalībvalsts tiesai, tad šai tiesai bija jurisdikcija neatkarīgi no tā, vai atbildētāja domicils bija iekšpus vai ārpus Eiropas Savienības.

Briseles I-bis regula dažās jomās paplašina gadījumus, kuros regula attiecas uz atbildētājiem ar domicilu ārpus Eiropas Savienības. Briseles I-bis regulas 25. pants neatkarīgi no pušu domicila nosaka jurisdikciju ar līgumu pielīgtām dalībvalstu tiesām. Tātad, piemēram, ja ASV un Japānas uzņēmumi līgumā ietvēruši jurisdikcijas klauzulu attiecībā uz Anglijas tiesu, tad saskaņā ar 25. pantu Anglijas tiesai būs jurisdikcija.¹⁰⁹

Šī ir atšķirība no Briseles I regulas, kurā atbilstošs noteikums (ietverts 23. panta pirmajā daļā) attiecās tikai uz gadījumiem, kad vismaz vienai no pusēm bija domicils Eiropas Savienībā. Ja puses bez domicila Eiropas Savienībā bija vienojušās par ES dalībvalsts tiesas jurisdikciju, 23. panta trešā daļa noteica, ka citām dalībvalsts tiesām nav jurisdikcijas, kamēr līgumā izvēlētā tiesa nav atteikusies no savas jurisdikcijas.

Izņēmumi, kad Briseles I-bis regula nosaka jurisdikciju pret atbildētāju ar domicilu ārpus ES, ir minēti regulas 6. pantā, kas paredz noteikt tiesas jurisdikciju saskaņā ar ar Briseles I-bis regulas 18 panta 1. punktu (patērētāji), 21. panta 2. punktu (darba līgumi), 24. pantu (izņēmuma jurisdikcija) un 25. pantu (vienošanās par jurisdikciju). Briseles I regula piedāvāja šādus izņēmumus vienīgi attiecībā uz izņēmuma jurisdikcijas un vienošanās par jurisdikciju gadījumiem.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Briseles I-bis regulas 4. un 6. pants, Briseles I regulas 2. un 4. pants.

¹⁰⁹ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> Skatīts: 05.06.2016.

¹¹⁰ Briseles I regulas 4., 22. un 23. pants.

IV. VIENOŠANĀS PAR TIESAS JURISDIKCIJU

Kā aprakstīts šī darba I nodaļā, viens no galvenajiem Eiropas Komisijas piedāvātajiem Briseles I reformu virzieniem bija uzlabot vienošanos par tiesas jurisdikciju efektivitāti. Ar šīm vienošanām puses līgumā vienojas par to valstu tiesām, kurām būs tiesības skatīt strīdus, kas iespējami var rasties pušu starpā.

Briseles I-bis regulas 7. iedaļa “Vienošanās par jurisdikciju” sastāv no 25. un 26. panta. 25. pants regulē līgumā ietvertu vienošanos par tiesas jurisdikciju, savukārt 26. pants regulē tiesas jurisdikciju gadījumos, kad atbildētājs netieši piekrīt tiesas, kurā celta prasība, jurisdikcijai, tajā ierodoties uz lietas izskatīšanu.

Briseles I-bis regulas 25. pants, salīdzinot ar tā priekštecī, Briseles I regulas 23. pantu, ir: 1) paplašinājis panta tvērumu uz gadījumiem, kad nevienai no līguma pusēm nav domicila ES dalībvalstī; 2) pievienojis panta 1. punktā norādi uz likumu, saskaņā ar kuru nosaka vienošanās par tiesu spēkā esamību – tas ir valsts, kurai vienošanās piešķir jurisdikciju, likums; kā arī 3) pievienojis normai jaunu punktu, kas apliecina vienošanās spēkā esamību neatkarīgi no pārējā līguma spēkā esamības.¹¹¹

Taču visnozīmīgākā izmaiņa šajā ziņā Briseles I-bis regulā nav vis 25. pantā, bet gan 31. pantā,¹¹² kura 2. punktā ir ievietots izņēmums *lis pendens* noteikumam, lai stiprinātu vienošanās par tiesas jurisdikciju efektivitāti. Proti, saskaņā ar šo normu, pastāvot vienošanai par jurisdikciju, citas valsts tiesai ir pienākums apturēt savu tiesvedību, līdz kamēr tiesa, par kuras jurisdikciju ir vienošanās, ir atzinusi, ka tai tomēr nav jurisdikcijas saskaņā ar vienošanos (piemēram, vienošanās nav spēkā esoša).¹¹³

Jāņem gan vērā, ka pušu brīvība jurisdikcijas izvēlē ir ierobežota ar izņēmuma jurisdikcijas noteikumiem,¹¹⁴ kā arī ar noteikumiem, kuri attiecas uz apdrošināšanu, aizsargā patērētājus un darba ņēmējus.¹¹⁵

---

¹¹¹ Briseles I-bis regula, 25. pants.

¹¹² The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 279.

¹¹³ Briseles I-bis regula, 31. panta 2. punkts.

¹¹⁴ Briseles I-bis regula, 24. pants.

¹¹⁵ Briseles I-bis regula, 10.-23. pants.

Izteikts viedoklis, ka Briseles I-bis regula saglabājusi neskaidrību attiecībā uz to, vai arī vienošanās par trešās valsts jurisdikciju iekļautos regulas tvērumā.¹¹⁶ Taču, ja šīs puses vienosies par trešās valsts jurisdikciju, Briseles I-bis regula nebūs piemērojama.^{117, 118} Attiecībā uz Briseles I-bis 25. panta priekšteci, Briseles konvencijas 17. pantu, ES Tiesa ir lēmusi, ka Briseles konvencijas 17. pants neattiecas uz vienošanās, kas piešķir jurisdikciju trešo valstu tiesām. Ja dalībvalsts tiesā ir celta prasība, neievērojot šādu vienošanos, tai ir jāvērtē vienošanās spēkā esamība saskaņā ar tās atrašanās vietas atbilstošajiem likumiem, tajā skaitā kolīziju normām.¹¹⁹

Uzreiz gan jāpiemin, ka vienošanās par jurisdikciju var vienlaikus būt atteikšanās no citas valsts jurisdikcijas.¹²⁰ To parādīja ES Tiesas spriedums lietā *Mahamdia pret Alžīriju*. Tajā Alžīrijas vēstniecība Vācijā atlaida savu šoferi, kurš to iesūdzēja tiesā Vācijā, lai arī darba līgumā bija vienošanās par strīdu skatīšanu Alžīrijā. ES Tiesa nolēma, ka vienošanās nebija spēkā esoša, jo tā pārkāpa Briseles I regulas 21. panta (pašreizējais Briseles I-bis 23. pants) noteikumus, kuri aizliedz vienošanos par jurisdikciju, kas ierobežo uz darba ņēmējiem attiecināmo jurisdikciju.¹²¹

Otra neskaidrība Briseles I-bis regulas 25. panta kontekstā ir saistībā ar t.s. „asimetriskajām vienošanās” (angliski “*asymmetric clauses*”), kuras mēdz būt plaši izmantotas finanšu līgumos.¹²²

---

¹¹⁶ Garvey S. Brussels Regulation (Recast): Are You Ready? Allen & Overy, 18 March 2015. Pieejams: <http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/BRUSSELS-REGULATION-%28RECAST%29-ARE-YOU-READY.aspx> [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].

¹¹⁷ The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 280.

¹¹⁸ Magnus U. Article 25. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 608.

¹¹⁹ European Court of Justice, Judgment of 9 November 2000 in the case C-387/98 Coreck Maritime GmbH v Handelsveem BV and Others, para. 19. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d65057faa88d6b468b9f71ae0d3607dfbc.e34KaxILc3eQc40LaxqMbN4Pax0Qe0?text=&docid=45789&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=430924> [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].

Savu secinājumu Tiesa pamatoja ar Šlosera ziņojuma 176. rindkopu.

¹²⁰ Magnus U. Article 25. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 609.

¹²¹ Eiropas Savienības Tiesas 2012. gada 19. jūlija spriedums lietā C-154/11 Ahmed Mahamdia pret Alžīrijas Tautas Demokrātisko Republiku. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=125230&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=432432> [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].

¹²² Garvey S. Brussels Regulation (Recast): Are You Ready? Allen & Overy, 18 March 2015. Pieejams: <http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/BRUSSELS-REGULATION-%28RECAST%29-ARE-YOU-READY.aspx> [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].

Asimetriskās jeb hibrīdās vienošanās par jurisdikciju ir noslēgtas, sniedzot labumu tikai vienai no līgumpusēm, piemēram, ja vienošanās paredz tiesības vienai pusei izvēlēties starp dažādām tiesas valstīm, kamēr otrai pusei šādu izvēles tiesību nav.¹²³

Tiesību doktrīnā izteikts viedoklis, ka Briseles I-bis regulas 25. pants ir attiecināms arī uz asimetriskajām vienošanām par jurisdikciju, to izsecinot no 25. panta vēstures.¹²⁴ Šī panta priekštecis, Briseles konvencijas 17. pants, paredzēja:

*„Ja vienošanās par jurisdikciju ir noslēgta, sniedzot labumu tikai vienai no pusēm, šī puse saglabā tiesības celt prasību jebkurā citā tiesā, kurai ir jurisdikcija saskaņā ar šo Konvenciju.”*¹²⁵

Acīmredzot, šādas vienošanās bija pieļaujamas saskaņā ar Briseles konvenciju, bet tām nebija izņēmuma jurisdikcijas vienošanās efekta.¹²⁶ Šī norma netika saglabāta Briseles I regulā, taču izslēgšanas iemesls nebija aizliegt asimetriskās vienošanās, bet gan likvidēt iepriekšējā formulējuma neskaidrības. Proti, nebija skaidrs, kad tieši vienošanās ir “par labu tikai vienai pusei”.¹²⁷

Taču 2012. gadā Francijas Augstākā tiesa pieņēma spriedumu lietā *Ms X v Banque Privée Edmond de Rothschild*, kurā pasludināja šādu vienošanos par esošu pretrunā ar Francijas tiesību jēdzienu „potestativité” (nosacījums, kas padara līguma izpildi atkarīgu no gadījuma, kura iestāšanos vai neiestāšanos var noteikt viena no pusēm (Latvijā kaut kas līdzīgs ir sastopams patērētāju tiesībās, kur īpašos gadījumos šāds līguma noteikums var būt netaisnīgs un spēkā neesošs¹²⁸)) mijiedarbībā ar Briseles I regulas 23. panta (pašreizējais Briseles I-bis 25. pants) mērķi un jēgu.¹²⁹

---

¹²³ Magnus U. Article 25. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 607.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. Official Journal L 299, 31/12/1972 P. 0032 – 0042, Article 17(4). Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927(01):EN:HTML) [aplūkots 2017. gada 18. aprīlī].

¹²⁶ Magnus U. Article 25. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p. 607.

¹²⁷ Ibid, p. 607-608.

¹²⁸ Patērētāju tiesību aizsardzības likums, "Latvijas Vēstnesis", 104/105 (1564/1565), 01.04.1999., 6. panta 3. daļas 15. punkts.

¹²⁹ Poisson E. French Supreme Court strikes down a one-way jurisdiction clause. Allen & Overy, December 2012. Pieejams: <http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/european-finance-litigation-review/western-europe/Pages/FRENCH-SUPREME-COURT-STRIKES-DOWN-A-ONE-WAY-JURISDICTION-CLAUSE.aspx> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].

Savukārt šī gada sākumā Anglijas un Velsas tiesa (pirmā instance) pieņēma nozīmīgu spriedumu lietā *Commerzbank Aktiengesellschaft v Liquimar Tankers Management Inc.*¹³⁰ Galvenais jautājums lietā bija, vai asimetriskās jurisdikcijas vienošanās piešķir tiesai izņēmuma jurisdikciju. Starp Vācijas banku un kuģu apsaimniekošanas uzņēmumu *Liquimar* bija noslēgts aizdevuma līgums, kas atļāva *Liquimar* celt prasību tikai Anglijā, bet bankai – jebkurā citā vietā. Sakarā ar līgumsaistību nepildīšanu *Liquimar* cēla prasību pret banku Grieķijas tiesā, bet banka vēlāk uzsāka paralēlu tiesvedību Anglijā.

Liquimar pieprasīja apturēt Anglijas tiesvedību par labu Grieķijas tiesvedībai saskaņā ar Briseles I-bis regulas 29. panta 1. punktu (vispārīgais *lis pendens* noteikums par tiesvedības apturēšanu), norādot, ka asimetriskā vienošanās nepiešķir izņēmuma jurisdikciju, tāpēc nav piemērojams regulas 31. panta 2. punkts (*lis pendens* noteikums vienošanās par jurisdikciju gadījumā), saskaņā ar kuru tieši Grieķijas tiesvedība būtu apturama par labu Anglijas procesam (jo vienošanās līgumā bija par Anglijas jurisdikciju). Bez tam, *Liquimar* kā papildus argumentu norādīja, ka asimetriskās vienošanās saskaņā ar regulas 25. pantu ir spēkā neesošas.¹³¹

Anglijas tiesa nepiekrita *Liquimar* argumentam, ka asimetriskā vienošanās nepiešķir tiesai izņēmuma jurisdikciju. Tiesa lēma, ka asimetriskā vienošanās piešķir izņēmuma jurisdikciju Briseles I-bis 31. panta 2. punkta izpratnē, pat ja izņēmuma jurisdikcija attiecas tikai uz vienas līguma puses celtajām prasībām. Pie kam, tiesa norādīja, ka asimetrisko vienošanos iztulkošana par tādām, kas nepiešķir izņēmuma jurisdikciju, iedrošinātu negodprātīgu tiesāšanās stratēģiju izmantošanu.¹³²

Tāpat Anglijas tiesa īsumā apskatīja Francijas *Rothschild* spriedumu un analizēja citu ES dalībvalstu tiesu spriedumus par asimetrisko vienošanos spēkā esamību.¹³³ Galu galā tā noraidīja *Liquimar* papildus argumentu par asimetrisko vienošanos spēkā neesamību saskaņā ar regulas 25. pantu – tiesa, cita starpā, atsaucās arī uz jau pieminēto Briseles konvencijas 17. pantu, kas šādas

---

¹³⁰ England and Wales High Court (Commercial Court), Judgement of 3 February 2017 in the case *Commerzbank Aktiengesellschaft v Liquimar Tankers Management Inc* [2017] EWHC 161 (Comm). Pieejams: <https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2017/02/commerzbank-v-pauline-shipping-and-liquimar-tankers-management-inc-final-judgment.pdf> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].

¹³¹ Ibid, para. 47.

¹³² Ibid, paras. 68-70.

¹³³ England and Wales High Court (Commercial Court), Judgement of 3 February 2017 in the case *Commerzbank Aktiengesellschaft v Liquimar Tankers Management Inc* [2017] EWHC 161 (Comm), paras. 42-46.

Pieejams: <https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2017/02/commerzbank-v-pauline-shipping-and-liquimar-tankers-management-inc-final-judgment.pdf> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].

vienošanās atļāva. Runājot par Francijas *Rotschild* lietu, Anglijas tiesa norādīja, ka tajā asimetriskā vienošanās tika atzīta par spēkā neesošu, pamatojoties uz Francijas tiesību sistēmā pazīstamo jēdzienu „potestativité”, kas nav autonomas jēdziens ES tiesībās (tātad nav universāli pielietojams citās ES dalībvalstīs).¹³⁴

Darba autors piekrīt doktrīnā paustajai un Anglijas tiesas argumentācijai, ka asimetriskās vienošanās var atrsties regulas tvērumā un var piešķirt izņēmuma jurisdikciju, jo tām ir vienāda ietekme kā parastajām vienošanās par izņēmuma jurisdikciju. Bez tam, ņemot vērā asimetrisko vienošanos izplatību finanšu līgumos, to neiekļaušana regulas tvērumā traucētu Briseles I-bis kā vienota instrumenta civillietu un komerclietu spriedumu atzīšanā pielietojamību. Tajā pašā laikā asimetriskās vienošanās var būt pretrunā ar dalībvalstu naionālajiem normatīvajiem aktiem, tādēļ pirms šādas vienošanās slēgšanas, pusēm vajadzētu pārbaudīt, vai pielīgtajā valstī šādas vienošanās ir spēkā esošas.

Kopumā darba autors uzskata, ka Briseles I-bis regulas jauninājumi ir sasnieguši Komisijas Priekšlikumā izvirzīto mērķi uzlabot vienošanos par jurisdikciju efektivitāti, it sevišķi regulas 31. panta 2. punkts, kas nodrošina, ka strīdu tiešām izskatīs līgumā pielīgta tiesa. Šī norma arī aizsargā pret negodīgām tiesāšanās stratēģijām, tādām kā tiesvedības „torpedēšana”.

Autors secina, ka regula nav attiecināma uz vienošanās, kas piešķir jurisdikciju trešo valstu tiesām. Taču regula būs piemērojama un vienošanos par trešās valsts izņēmuma jurisdikciju nebūs spēkā, ja ar to būs aizskartas regulā īpaši aizsargāto personu, piemēram, patērētāju un darba ņēmēju, tiesības uz jurisdikciju. Autors ierosina nākamajā regulas pārskatā ietvert skaidrības labad ietvert deklaratīvu normu, kas nosaka regulas attiecināmību uz asimetriskajām vienošanās par jurisdikciju.

V. ŠĶĪRĒJTIESAS IZŅĒMUMS

Eiropas Komisijas Priekšlikums Briseles I regulas reformai, kas rezultējās Briseles I-bis regulā, kā vienu no svarīgākajiem jauninājumiem norādīja regulas un šķīrējtiesas sasaistes uzlabošanu.¹³⁵ Šajā nodaļā tiks analizētas izmaiņas šķīrējtiesas izņēmumā, kas iekļauts Briseles I un Briseles I-bis regulu 1. panta 2. punkta d) apakšpunktā. Lai arī Briseles I-bis regula izmanto

---

¹³⁴ Ibid, para. 81.

¹³⁵ Priekšlikums, [3.1.4.].

apzīmējumu „šķīrējtiesas līgums”, autors ērtības labad šī darba ietvaros to aizstās ar vārdiem „šķīrējtiesas atruna”, lai izvairītos no iespējamajiem pārpratumiem.

Šķīrējtiesas ir ārpus Briseles I-bis tvēruma, gluži tāpat kā Briseles 1968. gada konvencijā¹³⁶ un Briseles I regulā.¹³⁷ Šķīrējtiesas izņēmums praktiski nemainīgs, salīdzinot ar Briseles I versiju, ir saglabāts Briseles I-bis regulas 1. panta 2. punkta d) apakšpunktā, nosakot, ka “*regulu nepiemēro attiecībā uz šķīrējtiesu*”.¹³⁸ Briseles I regulas kontekstā šāds strups lakonisms ir nodēvēts par praktisku deregulāciju,¹³⁹ kam nav grūti piekrist, ņemot vērā neskaidrības Briseles I regulas un līgumisku vienošanos par šķīrējtiesu attiecībās, ko autors aplūkos šajā nodaļā. Piemēram, vai dalībvalsts tiesai saskaņā ar Briseles I režīmu ir tiesības vērtēt šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību līgumā? Vai var dalībvalsts tiesa drīkst piemērot pagaidu aizsardzības līdzekli strīdā, kura izskatīšanu puses ir noteikušas šķīrējtiesā? Tieši šķīrējtiesas izņēmuma īsā regulējuma dēļ šie un citi jautājumi ilgstošā laika posmā ir bijuši jārisina caur tiesu praksi.

Tādēļ ir uzteicami, ka Briseles I-bis regulā ir veikti papildinājumi attiecībā uz šķīrējtiesas izņēmumu – tiesa gan, apsvērumos regulas preambulā. Tai ir pievienots 12. apsvēruma, kas satur četras rindkopas, kuras skaidro Briseles I-bis regulas attiecību ar šķīrējtiesām. Otra izmaiņa Briseles I-bis regulā šķīrējtiesu sakarā ir 73. panta 2. punkta ievietošana, kas tieši norāda uz Ņujorkas konvencijas¹⁴⁰ prioritāti pār regulu, nosakot, ka “šī regula neietekmē 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanu”.¹⁴¹

---

¹³⁶ 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. Official Journal L 299, 31/12/1972 P. 0032 – 0042, Art. 1(2)(4). Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927(01):EN:HTML) [aplūkots 2017. gada 18. aprīlī].

¹³⁷ Briseles I regula, 1(2)(d) pants

¹³⁸ Briseles I-bis regula, 1(2)(d) pants.

¹³⁹ Pulkjo V. Regulation (EU) No 1215/2012 On Jurisdiction And The Recognition And Enforcement Of Judgments In Civil And Commercial Matters With Special Reference To The Relationship Between The Regulation And Arbitration. Interdisciplinary Management Research XI. Publisher: Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek, Postgraduate Studies "Managemant", Hochschule Pforzheim University, 2015, pp. 746.

¹⁴⁰ Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu, kas pieņemta 1958. gada 10. jūnijā. "Latvijas Vēstnesis", 50 (2815), 01.04.2003.

¹⁴¹ Briseles I-bis regula, 73. panta 2. punkts.

Briseles I regulējums

Šķīrējtiesas izslēgšana no Briseles I tvēruma radīja dalībvalstīm dažādus sarežģījumus,¹⁴² piemēram, regulas normā izmantotā jēdziena “šķīrējtiesa” izpratne. Profesora Šlosera (*Schlosser*) 1979. gada pētījumā par Briseles Konvenciju¹⁴³ ir identificētas divas sadursmē esošas nostājas par šķīrējtiesas jēdzienu attiecībā uz Briseles I režīmu – pirmo pauda Apvienotā Karaliste, norādot, ka izņēmums ir attiecināms uz visiem strīdiem, par kuriem līgumpuses ir noslēgušas šķīrējtiesas atrunu, tajā skaitā uz jebkādiem strīdiem, kas ir pastarpināti saistīti ar pielīgto šķīrējtiesu (piemēram, šķīrējtiesas atrunas spēkā esamība, šķīrējtiesnešu iecelšana, utt.). Savukārt otrs viedoklis, kuru pārstāvēja sākotnējās Eiropas Ekonomiskās Kopienas valstis, pauda, ka tiesvedība valsts tiesā ir piederīga “šķīrējtiesai”, ja tā attiecas uz šķīrējtiesas procesu, neatkarīgi no tā, vai tas ir pielīgts, iesākts vai gaidāms.¹⁴⁴ Citiem vārdiem sakot, šis otrais viedoklis pauž, ka Briseles I režīma mērķis ir izslēgt šķīrējtiesas procesu, bet jautājumi par šķīrējtiesas atrunu spēkā esamību paliek Briseles I tvērumā.¹⁴⁵

Ar šīm divām pieejām var iegūt atšķirīgus rezultātus situācijā, kad tiesa lemj par šķīrējtiesas atrunas spēkā neesamību un pieņem spriedumu pēc būtības. Saskaņā ar pirmo viedokli šāds tiesas spriedums attiecas uz šķīrējtiesu un uz to nevar attiecināt Briseles I režīmu, līdz ar to dalībvalstu tiesām nevajag šādu spriedumu atzīt un izpildīt. Savukārt saskaņā ar otro viedokli šāds spriedums iekļaujas Briseles I režīma tvērumā un citu dalībvalstu tiesām spriedums ir jāatzīst un jāizpilda. Šlosera pētījumā norādīts, ka pirmajam viedoklim par labu runā sekojošs apsvērums: ja reiz dalībvalsts tiesai ir atļauts, balstoties uz dažādiem pamatiem, pretēji sprieduma pieņemējas valsts ieskatam atzīt strīdu par esošu ārpus Briseles konvencijas tvēruma, tad šai tiesai jābūt atļautam arī

---

¹⁴² Ziņojums, [3.7].

¹⁴³ Schlosser P. REPORT ON THE CONVENTION on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, (1979) OJ C59/71. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots 2017. gada 18. martā].

¹⁴⁴ Schlosser P. REPORT ON THE CONVENTION on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, (1979) OJ C59/71, [61.] Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots 2017. gada 18. martā].

¹⁴⁵ Dowers N., Tang Z. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. *Groningen Journal of International Law*, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 127.

pieņemt pretēju lēmumu un noraidīt Briseles konvencijas piemērojamību tā dēļ, ka strīdā iesaistīta šķīrējtiesa.¹⁴⁶

Norādīts arī apsvērumus par labu otrajam viedoklim: paša vārda “šķīrējtiesa” (angliski: *arbitration*) gramatiskā nozīme pati par sevi norāda, ka to nevar attiecināt uz jebkādu strīdu ar šķīrējtiesas ietekmi; “šķīrējtiesa” atsaucas tikai uz pašu šķīrējtiesas procesu. Līdz ar to Briseles konvencijas šķīrējtiesas izņēmums attiektos uz tiesvedību vien tad, ja tiesvedības galvenais pamats būtu šķīrējtiesas procedūra, nevis šķīrējtiesas atrunas spēkā esamība kā pastarpināts jautājums blakus tam, vai sprieduma izdevējvalstij bija tiesības uzņemties jurisdikciju. Tāpat pieminēts uzskats, ka adresātvalsts tiesa vairs nedrīkst pārskatīt sprieduma izdevējvalsts tiesības skatīt lietu – ja reiz sprieduma izdevējvalsts pieņēmusi lēmumu, ka Briseles konvenciju drīkst piemērot, tas kļūst saistošs adresātvalstij.¹⁴⁷ Šie Šlosera pētījuma apsvērumi Briseles I un Briseles I-bis regulu sakarā nav zaudējuši aktualitāti, jo uz tiem atsaukusies arī pēdējo gadu tiesību doktrīna.^{148, 149}

Par šķīrējtiesas izņēmuma apjomu sava veida skaidrību viesa ES Tiesas atziņas *Marc Rich*¹⁵⁰ lietā, kurā notika plaša šķīrējtiesas izņēmuma iztulkošana.

Marc Rich lieta

Lietas apstākļu izklāsts: Anglijā tika sākta tiesvedība starp Šveices prasītāju un Itālijas atbildētāju par jēlnaftas tirdzniecības līgumu. Puses bija līgumā vienojušās strīdus izskatīt Anglijas

---

¹⁴⁶ Schlosser P. REPORT ON THE CONVENTION on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, (1979) OJ C59/71, [62.] Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots 2017. gada 18. martā].

¹⁴⁷ Schlosser P. REPORT ON THE CONVENTION on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, (1979) OJ C59/71, [62.] Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots 2017. gada 18. martā].

¹⁴⁸ Dowers N., Tang Z. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 127

¹⁴⁹ Rogerson P. Article 1. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p.77.

¹⁵⁰ Eiropas Savienības Tiesas 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā C-190/89 Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA, [26.]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61989CJ0190&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

šķīrējtiesā. Tiesvedības ietvaros atbildētājs lūdza Anglijas tiesu iecelt šķīrējtiesnesi saskaņā ar vienošanos. Savukārt atbildētājs jau bija iesācis tiesvedību Itālijā, prasot atzinumu, ka viņam nav atbildības pret prasītāju. Atbildētājs Anglijas tiesvedības ietvaros apstrīdēja šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību. Turpretī prasītājs Itālijas tiesvedības ietvaros apstrīdēja Itālijas tiesas jurisdikciju, norādot, ka Anglijas tiesai vispirms būtu jāvērtē šķīrējtiesas atrunas spēkā esamība (taču saskaņā ar *lis pendens* regulējumu tai jāaptur tiesvedība par labu Itālijas tiesai, jo tajā pirmajā tika celta prasība). Anglijas tiesa uzdeva prejudiciālu jautājumu ES Tiesai, nolūkā noskaidrot, vai konkrētā tiesvedība Anglijā atbilst vai neatbilst Briseles konvencijas tvērumam.

Šī bija pirmā reize, kad ES Tiesai vajadzēja sniegt skaidru atbildi strīdā par jēdziena „šķīrējtiesa” iztulkošanu¹⁵¹ starp Šlosera ziņojumā aprakstīto plašo Apvienotās Karalistes interpretāciju (iepriekš tekstā aprakstīta kā „pirmais viedoklis”) un šaurāko interpretāciju, par kuru iestājās sākotnējās Eiropas Ekonomiskās Kopienas valstis (iepriekš tekstā „otrais viedoklis”). ES Tiesa apstiprināja pirmo viedokli, kāds tas izklāstīts Šlosera ziņojumā,¹⁵² norādot – lai noskaidrotu, vai strīds iekļaujas Briseles konvencijas tvērumā, ir tikai jānoskaidro strīdus priekšmets (angliski: *subject-matter of the dispute*). Ja saskaņā ar strīdus priekšmetu, piemēram, šķīrējtiesneša iecelšanu, strīds neiekļaujas Briseles konvencijas tvērumā, arī pakārtota jautājuma izskatīšanai, kas tiesai jāveic, lai izšķirtu strīdu, nevar piemērot Briseles konvenciju.¹⁵³ Tāpat ES Tiesa norādīja, ka šķīrējtiesas izņēmuma atšķirīga piemērošana atkarībā no pakārtota jautājuma (prasības) esamības būtu pretēja tiesiskās noteiktības principam, kas ir Briseles konvencijas pamatā.¹⁵⁴ Gala beigās ES

---

¹⁵¹ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 128.

¹⁵² Schlosser P. REPORT ON THE CONVENTION on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, (1979) OJ C59/71, [61.] Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots 2017. gada 18. martā].

¹⁵³ Eiropas Savienības Tiesas 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā C-190/89 Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA, [26.]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61989CJ0190&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁵⁴ Eiropas Savienības Tiesas 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā C-190/89 Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA, [27.]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61989CJ0190&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

Tiesa nolēma, ka ar šķīrējtiesām pastarpināti saistītie tiesvedības jautājumi, tādi kā šķīrējtiesas atrunas spēkā esamība, neiekļaujas Briseles konvencijas tvērumā.¹⁵⁵

Tātad, lai noskaidrotu, vai uz tiesvedību attiecināmi Briseles konvencijas/Briseles I regulas noteikumi, jānovērtē strīdus priekšmets – vai tas ir saistīts ar šķīrējtiesas procesu, vai nē. Tas pat varētu ļaut izdarīt secinājumu, ka ja strīdus priekšmets nav šķīrējtiesa, bet šķīrējtiesas atrunas izvērtēšana ir celta kā pakārtota prasība, Briseles I regula tomēr ir piemērojama.¹⁵⁶

Marc Rich lieta tomēr neatrisināja divus jautājumus – ko iesākt, ja šķīrējtiesas atrunas spēkā esamība ir patstāvīgs strīds, un ko tad, ja tiesai lūgts pasludināt pagaidu aizsardzības līdzekli (piemēram, pagaidu noregulējumu) saistībā ar šķīrējtiesu.¹⁵⁷

Van Uden lieta

Uz otro jautājumu ES Tiesa sniedza atbildi lietā *Van Uden Maritime BV pret Deco-Line*.¹⁵⁸

Šajā lietā puses bija noslēgušas līgumu, saskaņā ar kuru sabiedrība *Van Uden Maritime BV* uz saviem kuģiem pret atlīdzību nodrošināja kravas tilpnes sabiedrībai *Deco-Line*. Neapmaksātu rēķinu dēļ *Van Uden* saskaņā ar noslēgtā līguma šķīrējtiesas atrunu Nīderlandē uzsāka šķīrējtiesas procesu, bet vienlaikus arī lūdza Nīderlandes vispārējās jurisdikcijas tiesā pagaidu noregulējumu – tiesai izdot atbildētājam rīkojumu samaksāt parādu. Nīderlandes tiesa uzskatīja, ka šāds pagaidu noregulējuma lūgums ir jāizskata saskaņā ar Briseles konvencijas 24. pantu (Briseles I regulas

---

¹⁵⁵ Eiropas Savienības Tiesas 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā C-190/89 *Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA*, [28.]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61989CJ0190&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁵⁶ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. *Groningen Journal of International Law*, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 129.

¹⁵⁷ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. *Groningen Journal of International Law*, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 129.

¹⁵⁸ European Court of Justice, Judgment of 17 November 1998 in the case C-391/95 *Van Uden Maritime v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Others*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61995CJ0391&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 25. martā].

31.pants¹⁵⁹). Papildus tam Nīderlandes Civilprocesa likums noteica, ka šķīrējtiesas atruna neierobežo puses tiesības uz pagaidu noregulējumu.¹⁶⁰

Problēmējautājums lietā bija, vai tiesai saskaņā ar Briseles I regulu ir jurisdikcija piemērot pagaidu noregulējumu strīdam, kura izskatīšana pēc būtības pakļauta šķīrējtiesai. Saskaņā ar Šlosera ziņojuma pirmo viedokli, arī šajā gadījumā būtu jāpiemēro plaša šķīrējtiesas jēdziena iztulkošana un jāpiemēro šķīrējtiesas izņēmums (t.i., lūgums nebūtu pakļauts tiesas jurisdikcijai saskaņā ar Briseles I regulējumu).

ES Tiesa norādīja, ka Briseles konvencijas 24. pants (Briseles I regulas 31.pants) ir piemērojams, pat tad ja citas dalībvalsts tiesai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības, taču tas neļauj konvencijas tvērumam pakļaut pagaidu pasākumus (angliski „*provisional measures*”), kas ir pakārtoti no konvencijas tvēruma izslēgtiem jautājumiem.¹⁶¹

Tajā pašā laikā ES Tiesa uzsvēra, ka pagaidu pasākumi nav pakārtoti šķīrējtiesas procesam, bet gan noris tiem paralēli. Pagaidu pasākumi ir saistīti nevis ar šķīrējtiesu, bet gan ar tiesību aizsardzību.¹⁶² Tātad tiesai, kurai lūgts sniegt pagaidu noregulējumu saskaņā ar Briseles konvencijas 24. pantu (Briseles I regulas 31.pantu), ir jurisdikcija neatkarīgi no citā valstī esoša šķīrējtiesas procesa.

Van Uden lieta neatbildēja uz pirmo *Marc Rich* lietas jautājumu – ko iesākt, ja šķīrējtiesas atrunas spēkā esamība ir patstāvīgs strīds –, taču atbildēja uz otro jautājumu, nosakot, ka pagaidu pasākuma iedaba (jeb saistība ar šķīrējtiesu) ir nosakāma pēc tiesībām, ko tam paredzēts piemērot, nevis pēc procedūras, saistībā ar kuru tas ierosināts.¹⁶³

---

¹⁵⁹ Briseles I regulas 31. pants nosaka: „*Prasības pieteikumu var iesniegt dalībvalsts tiesā tādiem pagaidu pasākumiem, ietverot drošības pasākumus, kurus attiecīgajā valstī paredz tiesību akts, pat ja saskaņā ar šo regulu lietas būtība ir citas dalībvalsts tiesu jurisdikcijā.*”

¹⁶⁰ European Court of Justice, Judgment of 17 November 1998 in the case C-391/95 *Van Uden Maritime v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Others*, paras. 8-14. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61995CJ0391&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 25. martā].

¹⁶¹ European Court of Justice, Judgment of 17 November 1998 in the case C-391/95 *Van Uden Maritime v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Others*, paras. 28.-30. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61995CJ0391&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 25. martā].

¹⁶² European Court of Justice, Judgment of 17 November 1998 in the case C-391/95 *Van Uden Maritime v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Others*, para. 33. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61995CJ0391&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 25. martā].

¹⁶³ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. *Groningen Journal of International Law*, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 130.

Jaunu interpretāciju šķīrējtiesas izņēmuma sakarā sniedza ES Tiesas spriedums lietā *Allianz SpA and Generali Assicurazioni Generali SpA v West Tankers Inc.*¹⁶⁴

West Tankers lieta

Lietā bija šādi apstākļi: *West Tankers* piederošais kuģis *Front Comor* (kuģa nosaukuma dēļ šī lieta pazīstama arī kā „*Front Comor* lieta”), kuru bija fraktējusi trešā persona, uztriecās šai trešai personai piederošam molam, radot zaudējumus. Fraktēšanas līgums saturēja šķīrējtiesas atrunu, saskaņā ar kuru strīdi bija izskatāmi šķīrējtiesā Londonā. Trešās personas – apdrošinātāji *Allianz* un *Generali* – samaksāja zaudējumu atlīdzību un vērsās Itālijas tiesā ar regresa prasību pret kuģa īpašnieku *West Tankers*. Tas, savukārt, nepiekrita Itālijas tiesas jurisdikcijai, atsaucoties uz šķīrējtiesas atrunu. Paralēli tam *West Tankers* lūdza Apvienotās Karalistes tiesu noteikt liegumu uzsākt vai turpināt citu tiesvedību (angliski: *anti-suit injunction*), izņemot šķīrējtiesas procesu.¹⁶⁵ Ņemot vērā neskaidrību, vai šāda lieguma noteikšana nebūtu pretrunā ar Briseles I regulas šķīrējtiesas izņēmumu, Apvienotās Karalistes tiesa vērsās ar prejudiciālu jautājumu ES Tiesā.¹⁶⁶

Atsaucoties uz atziņām *Marc Rich* un *Vad Uden* lietās, gan *West Tankers*, gan Apvienotās Karalistes valdība norādīja, ka:

- 1) tā kā saskaņā *Marc Rich* lietas atziņu Briseles I šķīrējtiesas izņēmums attiecas ne tikai uz šķīrējtiesas procesiem, bet arī uz tiesvedībām, kuru strīdus priekšmets ir šķīrējtiesa, un
- 2) tā kā saskaņā ar *Van Uden* lietas atziņu tiesvedības strīdus priekšmets ir šķīrējtiesa tad, ja tiesvedība pēc būtības aizsargā tiesību strīdu skatīt šķīrējtiesā,

tad konkrētajā gadījumā uz tiesvedību attiecas Briseles I regulas šķīrējtiesas izņēmums, un tiesvedība ir ārpus regulas tvēruma.¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ Eiropas Savienības tiesas 2009. gada 10. februāra spriedums lietā C-185/07 *Allianz SpA un Generali Assicurazioni Generali SpA* pret *West Tankers Inc.* Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72841&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1070198> [aplūkots 2017. gada 18. martā].

¹⁶⁵ *Ibid*, paras. 9-12.

¹⁶⁶ *Ibid*, para. 19.

¹⁶⁷ Eiropas Savienības tiesas 2009. gada 10. februāra spriedums lietā C-185/07 *Allianz SpA un Generali Assicurazioni Generali SpA* pret *West Tankers Inc.*, paras. 15, 22. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72841&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1070198> [aplūkots 2017. gada 18. martā].

Tomēr ES Tiesa nolēma, ka dalībvalsts tiesa, pamatojoties ar šķīrējtiesas atrunu, nedrīkst izdot liegumu uzsākt/turpināt tiesvedību citu dalībvalstu tiesās. Šāds liegums neļautu citas dalībvalsts tiesai tiesības izvērtēt savu jurisdikciju, un Tiesa norādīja, ka tas ir pretrunā ar dalībvalstu savstarpējo uzticību, ko dalībvalstu tiesas attiecina cita uz citas tiesību sistēmu un tiesību aizsardzības iestādēm, un uz kuras ir balstīta Briseles I regula.¹⁶⁸ ES Tiesa norādīja, ka arī tiesvedībai, kura ir ārpus Briseles I tvēruma, var būt sekas, kas mazina regulas lietderību, proti, kas neļauj sasniegt mērķi vienādot kolīziju normas par jurisdikciju un kavē tiesas nolēmumu brīvu apriti. Šādas sekas iestājas, ja minētā tiesvedība traucē dalībvalsts tiesai īstenot Briseles I regulas piešķirto jurisdikciju.¹⁶⁹ Būtībā ar liegumu uzsākt/turpināt tiesvedību citā dalībvalstī, liegumu izdodošā tiesa izlemj citas dalībvalsts jurisdikciju, bet tas nav pieļaujams saskaņā ar Briseles I regulu.

Taču šāda secinājuma sekas bija krietni plašākas - būtībā ES Tiesa atzina, ka jautājums, kas izlemjams pirms lietas izskatīšanas pēc būtības (preliminārs jautājums), par šķīrējtiesas atrunas piemērošanu (ieskaitot šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību) arī pakļaujas Briseles I regulas tvērumam.¹⁷⁰ Tas, savukārt, pavēra ceļu iespējam negodprātīgi izvairīties no šķīrējtiesu procesiem (tā sauktā tiesvedības „torpedēšana”). Proti, negodprātīga strīdus puse varēja novērst vai aizkavēt strīda izskatīšanu šķīrējtiesā, atrodot tiesu, kurai saskaņā ar Briseles I regulu ir jurisdikcija skatīt strīdu pēc būtības. Saņemot lūgumu izskatīt lietu pēc būtības, šādai tiesai saskaņā ar *West Tankers* spriedumu kā preliminārs jautājums būtu jāvērtē arī šķīrējtiesas atrunas spēkā esamība.¹⁷¹ Šādā situācijā, gluži kā tas notika *West Tankers* lietā, otra puse nevarēja lūgt liegumu uzsākt/turpināt tiesvedību, lai pasargātu tiesvedību šķīrējtiesā.

Ievērojot *West Tankers* spriedumu, ja dalībvalsts tiesā tika celta prasība par šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību tādā veidā, kas bija saistīts ar pēc būtības izskatāmo strīdu, konkrētā

---

¹⁶⁸ Ibid, paras. 30-31.

¹⁶⁹ Ibid, para. 24.

¹⁷⁰ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. PLC Magazine, January/February 2015., p. 5. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā]

¹⁷¹ Pulkjo V. Regulation (EU) No 1215/2012 On Jurisdiction And The Recognition And Enforcement Of Judgments In Civil And Commercial Matters With Special Reference To The Relationship Between The Regulation And Arbitration. Interdisciplinary Management Research XI. Publisher: Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek, Postgraduate Studies "Management", Hochschule Pforzheim University, 2015, pp. 747.

tiesvedība iekļāvās Briseles I regulas tvērumā un citas dalībvalsts tiesai vajadzēja apturēt savu tiesvedību, kamēr pirmā dalībvalsts tiesa nebija izlēmusi konkrēto jautājumu. Tas, savukārt, noveda pie pretrunīgiem spriedumiem gan par jurisdikciju, gan par strīda būtību. Jebkurš sekojošs spriedums, kas izlemj strīdu pēc būtības, “torpedēšanas” tiesvedībā varētu pretendēt uz atzīšanu un izpildi Eiropas Savienībā, iespējams, pat pirms šķīrējtiesa pieņēmusi savu nolēmumu.¹⁷²

Gazprom lieta

Papildus ieskatu Briseles I regulas, šķīrējtiesas un lieguma uzsākt/turpināt tiesvedību attiecībā sniedza 2015. gada lieta C-536/13 *Gazprom*.¹⁷³ Tajā ES Tiesa atzina, ka šķīrējtiesas liegumi celt noteikta satura prasības tiesā ir ārpus Briseles I regulas tvēruma. Lietas pamatā bija strīds starp Lietuvas Republiku un Krievijas uzņēmumu “Gazprom” par akcionāru līgumu, kurš saturēja šķīrējtiesas atrunu. Lietuvas valdība Lietuvas tiesā cēla prasību pret Gazprom, savukārt Gazprom uzsāka šķīrējtiesas procesu Stokholmā, norādot, ka tiesvedība Lietuvā ir pretēja šķīrējtiesas atrunai. Stokholmas šķīrējtiesa izdeva Lietuvas valdībai rīkojumu atsaukt vai sašaurināt noteiktus prasījumus, ko tā bija izvirzījusi Lietuvas tiesā (būtībā tas pats *anti-suit injunction*).¹⁷⁴ Savukārt Lietuvas tiesa atteicās atzīt un izpildīt šo šķīrējtiesas nolēmumu, pamatojoties ar acīmredzami no *West Tankers* sprieduma gūtajiem apsvērumiem, ka ar savu nolēmumu Stokholmas šķīrējtiesa ir ierobežojusi Lietuvas valdības tiesības vērsties tiesā, kā arī liegusi Lietuvas tiesai tiesības lemt par savu jurisdikciju.¹⁷⁵ Lietuvas Augstākā tiesa uzdeva ES Tiesai

---

¹⁷² Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. PLC Magazine, January/February 2015., p. 6. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā].

¹⁷³ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁷⁴ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 12.- Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁷⁵ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 22. rindkopa. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

prejudiciālu jautājumu, vēloties noskaidrot, vai šķīrējtiesas nolēmuma, ar kuru pusei aizliegts dalībvalsts tiesā izvirzīt noteiktus prasījumus, atzīšana un izpilde ir vai nav pretrunā ar Briseles I regulu.¹⁷⁶

Analizējot prejudiciālo jautājumu un ar to saistītos apstākļus, ES Tiesa atsaucās gan uz *Marc Rich* testu par strīdus priekšmeta saistību ar šķīrējtiesu, gan uz *West Tankers* testu par tiesvedības ietekmi uz Briseles I regulu. ES Tiesa atkārtoja *West Tankers* lietas atziņu, ka principā dalībvalsts tiesas liegums uzsākt/turpināt tiesvedību citā dalībvalstī ir pretrunā ar Briseles I regulu. Vienlaikus, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, ES Tiesa secināja, ka gadījumā, ja liegumu uzsākt/turpināt tiesvedību ir pasludinājusi šķīrējtiesa, minētais princips nav pārkāpts.¹⁷⁷ Šķīrējtiesas izdots liegums neliedz lieguma skartajai pusei aizstāvēt savas tiesības tiesā, jo šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanas un izpildes procedūrā, jo skartā puse var iebilst pret šī lieguma atzīšanu un izpildi, kā arī tiesai, kurai par to jālemj, atbilstoši valsts procesuālo tiesību normām un piemērojamajām starptautiskajām tiesībām būtu jānosaka, vai šis nolēmums ir jāatzīst vai nē.¹⁷⁸

ES Tiesa secināja, ka konkrētajos apstākļos nedz minētais šķīrējtiesas nolēmums, nedz lēmums, ar ko dalībvalsts tiesa to atzīst, neietekmē savstarpējo uzticēšanos dažādu dalībvalstu tiesu starpā, kas ir Briseles I regulas pamatā. Atšķirībā no *West Tankers* lietas, kur liegumu uzsākt/turpināt tiesvedību izdeva tiesa, *Gazprom* lietā liegumu izdeva šķīrējtiesa, tādēļ lieguma neievērošana Lietuvas valdībai neradītu sankcijas no citas dalībvalsts tiesas puses. Līdz ar to ES Tiesa nolēma, ka šķīrējtiesas izdotam liegumam uzsākt/turpināt tiesvedību ir piemērojamas atbilstošās nacionālās un starptautiskās tiesību normas, bet nevis Briseles I regula.¹⁷⁹ ES Tiesa norādīja, ka konkrētajā gadījumā Lietuvas tiesas kompetenci izskatīt savu jurisdikciju var ierobežot

---

¹⁷⁶ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 27. rindkopa. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁷⁷ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 37. rindkopa. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁷⁸ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 38. rindkopa. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁷⁹ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 39.-41. rindkopa. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

vienīgi tad, ja šķīrējtiesas nolēmumu atzītu un izpildītu pašas Lietuvas tiesa saskaņā ar nacionālajām tiesību normām vai starptautiskajām normām, piemēram, Ņujorkas konvenciju.¹⁸⁰

ES Tiesa norādīja, ka Briseles I regula neaizliedz dalībvalstu tiesām atzīt un izpildīt šķīrējtiesu nolēmumus, kas aizliedz pusei celt konkrētas prasības dalībvalsts tiesā, ne arī uzliek par pienākumu atteikties tos atzīt un izpildīt. Tā iemesla dēļ, ka Briseles I regula nenosaka citā dalībvalstī pieņemtu šķīrējtiesas nolēmumu atzīšanu un izpildi.¹⁸¹

Tomēr no tiesas formulējum atklāts paliek jautājums, vai tādi paši secinājumi attiektos arī uz šķīrējtiesas liegumu celt noteikta rakstura prasības citās dalībvalsts tiesā?¹⁸² Lai arī nepastāv risks ierobežot piekļuvi pusei, kura uzskata, ka šķīrējtiesas nolēmums ir spēkā neesošs vai ar citāda veida trūkumiem, ja reiz šī puse pati ir vērsusies tiesā, tomēr šāda situācija var rasties gan, ja citas dalībvalsts tiesa izpilda šķīrējtiesas rīkojumu, kas aizliedz uzsākt/turpināt tiesvedību. Un kamēr *Gazprom* lietā lieguma neievērošana neradītu pusei sankcijas no citu dalībvalstu puses, tomēr šķīrējtiesas lieguma izpilde citā dalībvalstī šādas sankcijas varētu radīt gan. Tātad šķīrējtiesas lieguma atzīšana valstī, kurā vienlaikus ir sākta tiesvedība vispārējās jurisdikcijas tiesā, nav pretrunā ar Briseles I konvenciju, tā paša šķīrējtiesas izdotā lieguma atzīšana citā dalībvalstī varētu būt ar līdzīgu ietekmi, kādu ES Tiesa atzina par pretēju Briseles I regulai *West Tankers* lietā.

Briseles I-bis regulējums

Tādēļ ir uzteicami, ka Briseles I-bis regulā ir veikti papildinājumi attiecībā uz šķīrējtiesas izņēmumu – tiesa gan, apsvērumos regulas preambulā. Tai ir pievienots 12. apsvērumus, kas satur četras rindkopas, kuras skaidro Briseles I-bis regulas attiecību ar šķīrējtiesām. Otra izmaiņa

---

¹⁸⁰ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 42. rindkopa. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=1st&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁸¹ Eiropas Savienības tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvu Respublika, 44. rindkopa. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=1st&ir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁸² Von Hein, J. The Protection of Arbitration Agreements within the EU after West Tankers, Gazprom, and the Brussels I Recast. July 17, 2015. Pieejams: <http://conflictoflaws.net/2015/the-protection-of-arbitration-agreements-within-the-eu-after-west-tankers-gazprom-and-the-brussels-i-recast/> [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].

Briseles I-bis regulā šķīrējtiesu sakarā ir 73. panta 2. punkta ievietošana, kas tieši norāda uz Ņujorkas konvencijas¹⁸³ prioritāti pār regulu, proti:

*“Šī regula neietekmē 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanu.”*¹⁸⁴

Jaunie apsvērumi Briseles I-bis regulas preambulā var noderēt, interpretējot regulas neskaidrās tiesību normas, taču paši par sevi nepiešķir tiesības vai pienākumus. Tajā pašā laikā regulas preambulas apsvērumi apsvērumi var tikt izmantoti, lai palīdzētu iztulkot regulas normas.¹⁸⁵

12. apsvēruma 1. daļa

Briseles I-bis 12. apsvēruma 1. daļa nosaka:

“Šī regula nebūtu jāpiemēro attiecībā uz šķīrējtiesu. Nekam šajā regulā nevajadzētu liegt dalībvalsts tiesām, kurās celta prasība par jautājumu, par kuru puses ir noslēgušas šķīrējtiesas līgumu [autora piezīme: šajā darbā izmantots, autoraprāt, ērtāks jēdziens “šķīrējtiesas atruna”], saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem aicināt puses vērsties šķīrējtiesā, apturēt vai izbeigt tiesvedību vai pārbaudīt, vai šķīrējtiesas līgums nav spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms.”

Šis apsvēruma daļas pirmais teikums vēlreiz apstiprina, ka šķīrējtiesa ir izslēgta no Briseles I-bis regulas tvēruma. Otrais teikums norāda, ka tiesas var nosūtīt puses uz šķīrējtiesu, ja vien šķīrējtiesas atruna nav spēkā neesoša vai tai nepastāv kādi citi nacionālajos tiesību aktos paredzēti trūkumi. Šis teikums atspoguļo Ņujorkas konvencijas II panta 3. daļu.¹⁸⁶ Savukārt frāze „saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem” norāda, ka Briseles I-bis regulējums neattiecas uz aprakstītajiem jautājumiem un atstāj tos ārpus regulas tvēruma.

---

¹⁸³ Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu, kas pieņemta 1958. gada 10. jūnijā. "Latvijas Vēstnesis", 50 (2815), 01.04.2003.

¹⁸⁴ Briseles I-bis regula, 73. panta 2. punkts.

¹⁸⁵ Klimas T., Vaičiukaitē J. The Law of Recitals in European Community Legislation. ILSA Journal of International & Comparative Law, Vol. 15, 2008, pp. 15-16. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID1327732_code952769.pdf?abstractid=1159604&mirid=1 [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].

¹⁸⁶ Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu, kas pieņemta 1958. gada 10. jūnijā. "Latvijas Vēstnesis", 50 (2815), 01.04.2003., II panta 3. daļa. Tā paredz: “Līgumslēdzējas Valsts tiesai, ja tai iesniedz prasību jautājumā, par kuru puses noslēgušas šajā pantā paredzēto nolīgumu, pēc vienas puses lūguma jānosūta puses šķīrējtiesā, ja neatzīs, ka minētais nolīgums nederīgs, zaudējis spēku vai to nevar izpildīt.”

Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma par šķīrējtiesu pirmā rindkopa izdara iespējami nozīmīgu izmaiņu iepriekšējā šķīrējtiesas izņēmuma izpratnē.¹⁸⁷ Iepriekš Briseles I regulas piemērojamība tika noteikta, izmantojot atziņu no *Marc Rich*¹⁸⁸ lietas, jeb lietas būtības testu¹⁸⁹ - Briseles I regula nav piemērojama, ja prasība tiesā ir saistīta ar šķīrējtiesu. *West Tankers*¹⁹⁰ lietas secinājums bija, ka Briseles I regulai ir pakļautas prasības, kuras iekļauj ar šķīrējtiesu saistītus preliminārus jautājumus. Tas, savukārt, nozīmētu, ka tiesai, kurā otrajā pēc kārtas celta prasība pēc būtības, saskaņā ar *lis pendens* noteikumiem būtu jāgaida pirmās tiesas lēmums pakārtotajā jautājumā par šķīrējtiesas atrunas piemērojamību.¹⁹¹

12. apsvēruma pirmajā rindkopā minētais nozīmē, ka tiesa, kurā otrajā pēc kārtas celta prasība pēc būtības, var apturēt tiesvedību pēc būtības, un aicināt puses vērsties šķīrējtiesā, neatkarīgi no tā, kas ir izlemts par šķīrējtiesas atrunu kā pakārtotu jautājumu citas valsts tiesvedībā pēc būtības. Tādā veidā 12. apsvēruma neuzkrītoši izmaina ES Tiesas praksi šķīrējtiesām draudzīgā veidā.¹⁹²

12. apsvēruma 2. daļa

12. apsvēruma 2. daļa vēsta:
“Uz dalībvalsts tiesas nolēmumu par to, vai šķīrējtiesas līgums ir vai nav spēkā neesošs, nederīgs vai neizpildāms, nebūtu jāattiecinā šīs regulas noteikumi par atzīšanu un izpildi neatkarīgi no tā, vai tiesa par šo jautājumu ir lēmusi kā par galveno jautājumu vai kā par saistītu jautājumu.”

---

¹⁸⁷ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 136.

¹⁸⁸ Eiropas Savienības Tiesas 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā C-190/89 *Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA*, [26.]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61989CJ0190&lang1=en&type=TEXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

¹⁸⁹ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 137.

¹⁹⁰ CJEU, Case C-185/07, *Allianz Spa v West Tankers*, [2009] ECR I-663 (Front Comor).

¹⁹¹ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 137.

¹⁹² Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 137.

Kā aprakstīts iepriekšējā sadaļā, saskaņā ar *West Tankers* lietas atziņām tiesvedība par šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību ir pakļauta Briseles I regulai, tad, ja arī strīda pamatjautājums ir pakļauts regulai (bet pakārtotais jautājums var būt saistīts ar šķīrējtiesu). Savukārt uz Briseles I regulai pakļautu tiesvedību attiecas arī *lis pendens* noteikumi, proti – ja prasība ir celta divās tiesās, laika ziņā vēlāk iesaistītajai tiesai ir pienākums apturēt tiesvedību, kamēr pirmā tiesa ir izlēmusi par šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību un savu jurisdikciju.

Taču saskaņā ar citēto 12. apsvēruma daļu gadījumā, ja tiesā ceļ prasību pēc būtības par strīdu, kam ir pielīgta šķīrējtiesas atruna, tiesvedība par šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību vairs nav pakļauta Briseles I-bis regulai un vairs nespēj tiešā veidā saistīt citas dalībvalsts tiesu.^{193, 194}

Līdz ar to pateicoties Briseles I-bis regulas 12. apsvērumam jebkura dalībvalsts tiesa var vērtēt šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību, pat ja kādā citā tiesā prasība ir celta agrāk. Ja kādas dalībvalsts atzīst šķīrējtiesas atrunu par spēkā neesošu, citas dalībvalsts tiesa tomēr var izdarīt pati savus secinājumus un nebūt saistīta ar citas tiesas nolēmumu.¹⁹⁵

Līdz ar to Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma 1. un 2. daļa sašaurina regulas piemērošanu iepretim Briseles I regulējumam, izmainot tiesu praksi, kas bija veidojusies pēc *West Tankers* sprieduma..

12. apsvēruma 3. daļa

Briseles I-bis 12. apsvēruma 3. daļa nosaka:

“No otras puses, ja dalībvalsts tiesa, īstenojot jurisdikciju saskaņā ar šo regulu vai valsts tiesību aktiem, ir noteikusi, ka šķīrējtiesas līgums ir spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms, tam nebūtu jāliedz minētā tiesas sprieduma par lietas būtību atzīšana vai attiecīgi tā izpilde saskaņā

---

¹⁹³ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 138.

¹⁹⁴ Pulkjo V. Regulation (EU) No 1215/2012 On Jurisdiction and The Recognition And Enforcement Of Judgments In Civil And Commercial Matters With Special Reference To The Relationship Between The Regulation And Arbitration. Interdisciplinary Management Research XI. Publisher: Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek, Postgraduate Studies "Management", Hochschule Pforzheim University, 2015, pp. 749.

¹⁹⁵ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. PLC Magazine, January/February 2015, p. 6. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā].

ar šo regulu. Tam nevajadzētu skart dalībvalstu tiesu kompetenci lemt par šķīrējtiesas nolēmumu atzīšanu un izpildi saskaņā ar Konvenciju par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi, kas pieņemta 1958. gada 10. jūnijā Ņujorkā (“1958. gada Ņujorkas konvencija”) un prevalē pār šīs regulas noteikumiem.”

Tātad, ja nu dalībvalsts tiesa atzīst, ka šķīrējtiesas atruna nav spēkā esoša, tad tiesas pieņemtajam spriedumam, kurā strīds izskatīts pēc būtības, nav ierobežojumu tikt atzītam un izpildītam.

Daļas otrais teikums attiecas uz situāciju, kad tiesai ir no vienas puses pienākums izpildīt spriedumu saskaņā ar Briseles I-bis regulu, bet no otras puses pienākums tajā pašā strīdā izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu saskaņā ar Ņujorkas konvenciju.¹⁹⁶ 12. apsvērumš nosaka, ka pienākums izpildīt spriedumu neietekmē dalībvalsts tiesas pienākumus, kas izriet no Ņujorkas konvencijas. Pastāv dalīti viedokļi, vai tas nozīmē, ka tiesa konflikta situācijā drīkst izšķirties par labu šķīrējtiesas nolēmumam un izpildīt to, nevis vispārējās jurisdikcijas tiesas spriedumu.¹⁹⁷ Jāņem vērā, ka pamati sprieduma izpildes atteikšanai ir norādīti Briseles I-bis regulas 45. pantā (lasot kopā ar 46. pantu) – tāds pamats kā konfliktējošs šķīrējtiesas nolēmums nav minēts.

Izteikts viedoklis, ka šādā konfliktsituācijā tiesai vajadzētu atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu saskaņā ar Ņujorkas konvenciju, bet dalībvalsts tiesas spriedumu saskaņā ar Briseles I-bis regulu.^{198, 199} Tam par labu minēti divi argumenti:

Pirmkārt, Briseles I-bis regulas 12. apsvērumš nav tiesību norma pati par sevi, bet tikai interpretācijas līdzeklis, tādēļ tas nepiešķir tiesības un neuzliek pienākumus. Briseles I-bis regula dod lietas pusei tiesības uz sprieduma atzīšanu un izpildi.²⁰⁰ Tāpat šī regula sniedz izsmeļošu

---

¹⁹⁶ Ņujorkas konvencija, III pants.

¹⁹⁷ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, pp. 138-139.

¹⁹⁸ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 139.

¹⁹⁹ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. PLC Magazine, January/February 2015, p. 6. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā].

²⁰⁰ Briseles I-bis regulas 36. un 39. pants.

sarakstu ar atzīšanas un izpildes atteikuma pamatiem,²⁰¹ kuru vidū nav norādīts pamats saistībā ar konfliktējošu šķīrējtiesas nolēmumu.²⁰²

Otrkārt, lai arī Ņujorkas konvencijai ir dota priekšroka iepretim Briseles I-bis regulai,²⁰³ Ņujorkas konvencija nenosaka vispārējās jurisdikcijas tiesu spriedumu atzīšanas un izpildes procedūru, bet gan tikai šķīrējtiesas nolēmumu atzīšanu un izpildi. Šā iemesla dēļ konvencijas prioritātei nav īpašas nozīmes, jo tā šajā ziņā nesatur kolidējošas normas. Šo divu iemeslu dēļ nav atbalstāms viedoklis, ka Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma pielāgums pieļauj atteikt tiesas sprieduma izpildi, pamatojoties uz konfliktējošu šķīrējtiesas nolēmumu.²⁰⁴

Pausts viedoklis, ka 12. apsvēruma 3. daļa neatrisina jautājumu, ko darīt, ja adresātvalsts tiesa saņem izpildei spriedumu, ko citas dalībvalsts tiesa ir pieņēmusi, atzīstot šķīrējtiesas atrunu par spēkā neesošu, taču adresātvalstī konkrētā šķīrējtiesas atruna būtu spēkā esoša.²⁰⁵ Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma 3. daļas otrais teikums nosaka, ka šāda sprieduma atzīšana neskar/neierobežo šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu/izpildi saskaņā ar Ņujorkas konvenciju, kura prevalē pār Briseles I-bis regulu. Taču pati Ņujorkas konvencija nosaka, ka tiesai, kurā celta prasība attiecībā uz kuru puses ir pielīgušas šķīrējtiesas atrunu, pēc kādas no pusēm lūguma jānovirza lieta izskatīšanai šķīrējtiesā.²⁰⁶

12. apsvēruma 3. daļa nerunā par to, ko tiesai iesākt ar šādu spriedumu, kas pieņemts pretēji tam, ko šī tiesa uzskata par spēkā esošu šķīrējtiesas atrunu. Jāņem vērā, ka 12. apsvēruma 3. daļas otrais teikums runā vienīgi par „šķīrējtiesu nolēmumiem”, nevis „šķīrējtiesu atrunām”. Tiesas saskarsies ar pretrunīgiem pienākumiem, ja tās uztvers sprieduma par lietas būtību izpildi par „jautājumu, par kuru puses noslēgušas šķīrējtiesas atrunu”.²⁰⁷ Darba autors gan uzskata, ka šādā gadījumā spriedumu saņemošā valsts varētu atteikt sprieduma izpildi, pamatojoties ar to, ka šāda

---

²⁰¹ Briseles I-bis regulas 45. un 46. pants.

²⁰² Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 139.

²⁰³ Briseles I-bis regulas 73. panta 2. punkts.

²⁰⁴ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 139.

²⁰⁵ Ibid, p. 140.

²⁰⁶ Ņujorkas konvencija, II(3) pants.

²⁰⁷ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, pp. 139-140.

sprieduma izpilde ir pretēja šīs valsts sabiedriskajai kārtībai, kā to paredz Briseles I-bis regulas 45. panta 1. punkta a) daļa.

Pie tam, 12. apsvēruma neņem vērā situāciju, kad dalībvalsts tiesai tiek vienlaicīgi lūgts atzīt un izpildīt šķīrējtiesas spriedumu, kas pieņemts tajā pašā dalībvalstī (tādējādi „neiedarbinot” Ņujorkas konvenciju) un arī konfliktējošu spriedumu pēc būtības, kas pieņemts citā dalībvalstī. Šādā situācijā vietējās šķīrējtiesas nolēmumu varētu uzskatīt par „spriedumu, kas uzrunātajā dalībvalstī pieņemts starp tām pašām pusēm” un atteikt sprieduma izpildi, piemērojot Briseles I-bis regulas 45. panta 1. punkta c) punktu pēc analogijas.^{208, 209} Darba autors atbalsta šādu analogijas izmantošanu, jo tas atbilstu regulas mērķim nepieļaut konfliktējošus spriedumus.

12. apsvēruma 4. daļa

Briseles I-bis 12. apsvēruma 4. daļa nosaka:

“Šī regula nebūtu jāpiemēro nevienai darbībai vai papildu procedūrai it īpaši saistībā ar šķīrējtiesas izveidi, šķīrējtiesnešu pilnvarām, šķīrējtiesas procedūras norisi vai jebkuriem citiem šādas procedūras aspektiem, ne arī jebkurai citai darbībai vai spriedumam saistībā ar šķīrējtiesas nolēmuma anulēšanu, pārskatīšanu, pārsūdzēšanu, atzīšanu un izpildi.”

Šī apsvēruma daļa būtībā atkārtoti *Marc Rich* lietā paustās atziņas.²¹⁰ *Gazprom* lietā ģenerālvokāts Vatelē (*Wathelet*) savā viedoklī atsaucās uz šo apsvēruma daļu kā apstiprinājumu idejai, ka liegumi uzsākt/turpināt tiesvedību (angliski: *anti-suit injunctions*) atkal būs atļauti Briseles I-bis režīmā.²¹¹

Piemērojot šo apsvēruma daļu *West Tankers* spriedumam, top skaidrs, ka tiesa vairs nevar lemt, vai galvenajam strīdam pakārotais jautājums par šķīrējtiesas atrunas piemērošanu (piemēram,

---

²⁰⁸ Von Hein, J. The Protection of Arbitration Agreements within the EU after West Tankers, Gazprom, and the Brussels I Recast. July 17, 2015. Pieejams: <http://conflictoflaws.net/2015/the-protection-of-arbitration-agreements-within-the-eu-after-west-tankers-gazprom-and-the-brussels-i-recast/> [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].

²⁰⁹ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. PLC Magazine, January/February 2015, p. 7. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā].

²¹⁰ Marc Rich, paras 21., 26.

²¹¹ Ģenerālvokāta Melhiora Vatelē [Melchior Wathelet] secinājumi, sniegti 2014. gada 4. decembrī lietā C-536/13, [140]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=160309&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&ir=&occ=first&part=1&cid=508887> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].

tās spēkā esamību) ir pakļauts Briseles I-bis regulai, jo regulas 12. apsvēruma 4. daļa skaidri norāda, ka šādi jautājumi neiekļaujas Briseles I-bis regulas tvērumā. Piedevām saskaņā ar Briseles I-bis regulu liegums uzsākt/turpināt tiesvedību būtu pieļaujams, jo šāds nolēmums ir pakārtots šķīrējtiesas procesam, uz kuru regula neattiecas. Piemērojot *West Tankers* lietas faktiskos apstākļus, ja prasītāji celtu prasību Itālijas tiesā, pastāvot šķīrējtiesas atrunai, Itālijas tiesai vajadzētu puses vai nu novirzīt uz šķīrējtiesu, apturēt vai izbeigt tiesvedību, vai arī lemt par šķīrējtiesas atrunas spēkā esamību/citiem trūkumiem.²¹²

Vēl viens piemērs, kurā Briseles I-bis regula nesniedz skaidras atbildes: persona A sniedz tiesā prasību izšķirt strīdu pēc būtības, norādot, ka pielīgta šķīrējtiesas atruna ir spēkā neesoša. Tiesa konstatē, ka šķīrējtiesas atruna tiešām nav spēkā esoša, un iztiesā lietu pēc būtības. Šāds spriedums, vadoties pēc Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma 3. daļu būs atzīstams un izpildāms saskaņā ar Briseles I-bis regulas noteikumiem. Pa to laiku persona B ir uzsākusi šķīrējtiesas procesu citā dalībvalstī, kur šķīrējtiesa atzīst savu jurisdikciju un arī grasās izlemt lietu pēc būtības. Persona A vēlas panākt dalībvalsts tiesas sprieduma atzīšanu un izpildi. Nepastāv šķīrējtiesas nolēmums, ko izpildīt dalībvalsts tiesas sprieduma vietā saskaņā ar 12. apsvēruma 3. daļu. Ņujorkas konvencija nesniedz instrumentu pusei, kura vēlas panākt šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu valstī, kurā izdots konfliktējošais spriedums. Šādā situācijā maz ticams, ka konkrētās dalībvalsts tiesa pieņemtu citu lēmumu, kā tikai atstāt spēkā esošu vispārējās jurisdikcijas tiesas spriedumu un nolemt, ka šķīrējtiesas atruna bija spēkā neesoša un šķīrējtiesas nolēmums nav izpildāms.²¹³

Kopsavilkums

Pausts uzskats, ka 12. apsvēruma pievienošana Briseles I-bis regulai nav mainījusi gandrīz neko un neviena no problēmām Briseles I regulas un šķīrējtiesu mijiedarbībā nav atrisināta,²¹⁴ it

---

²¹² Pulkjo V. Regulation (EU) No 1215/2012 On Jurisdiction and The Recognition And Enforcement Of Judgments In Civil And Commercial Matters With Special Reference To The Relationship Between The Regulation And Arbitration. Interdisciplinary Management Research XI. Publisher: Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek, Postgraduate Studies "Management", Hochschule Pforzheim University, 2015, pp. 750.

²¹³ Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. PLC Magazine, January/February 2015, pp. 6-7. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā].

²¹⁴ Dowers N., Tang Z.S. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015, p. 142.

sevišķi pieminot paralēlās tiesvedības, kas tika minētas kā galvenā problēma Briseles I un šķīrējtiesu attiecībās.

Darba autors tam līdz galam nepiekrīt, jo uzskata, ka Briseles I-bis regulā veiktie papildinājumi attiecībā uz šķīrējtiesas atrunu ir palīdzējuši mazināt torpedēšanas prasību efektivitāti – saskaņā ar Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma 1. un 2. daļu citu dalībvalstu tiesām vairs nav jāgaida, kamēr tiesa, kurā pirmajā celta prasība, izlems, vai tai ir jurisdikcija. Tāpat Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma kopumā precizē ES Tiesas praksē risinātās neskaidrības Briseles I regulas un šķīrējtiesu attiecībās.

Darba autors secina, ka gadījumā, ja dalībvalstī izpildei saņemts spriedums, kurš izdots par spīti šķīrējtiesas atrunai, kas adresātvalstī būtu spēkā esoša, spriedumu saņemošā valsts varētu atteikties spriedumu izpildīt, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības (ordre public) pamata Briseles I-bis regulas 45. pantā. Savukārt gadījumā, ja dalībvalsts tiesai tiek vienlaicīgi lūgts atzīt un izpildīt šķīrējtiesas spriedumu, kas pieņemts tajā pašā dalībvalstī un arī konfliktējošu spriedumu pēc būtības, kas pieņemts citā dalībvalstī, minētā dalībvalsts varētu atteikt sprieduma izpildi, izmantojot Briseles I-bis regulas 45. panta 1. punkta c) punktu pēc analogijas. Tāpat Briseles I-bis regulā būtu ieteicams paredzēt instrumentu pusei, kura vēlas panākt šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu valstī, kurā izdots konfliktējošais spriedums.

Vienlaikus jāatzīt, ka, iepazīstoties ar tiesību doktrīnu, atrodams visai daudz gadījumu ar šķīrējtiesas elementu, kuru risināšanā Briseles I-bis regula nesniedz skaidras atbildes, piemēram, kā rīkoties dalībvalstij, ja tā saņem izpildei divus spriedumus par vienu un to pašu strīdu, bet vienu no šķīrējtiesas, un otru no citas dalībvalsts tiesas;

SECINĀJUMI

1. Ekzekvatūras atcelšana ir sasniegusi izvirzīto mērķi padarīt spriedumu apriti mazāk sarežģītu un lētāku, vienlaikus saglabājot kontroles mehānismus pār izpildāmajiem spriedumiem. Spriedumu aprite Briseles I-bis režīmā ir veids, kā ciešāk integrēt Eiropas Savienības dalībvalstis un stiprinātu vienoto ES tirgu.
2. Briseles I-bis regulas *lis pendens* noteikumus attiecībā uz trešajām valstīm vajadzētu papildināt ar regulējumu gadījumam, kad tiesvedības trešajās valstīs nav laika ziņā agrākas, taču trešo valstu jurisdikcija ir noteikta līgumā, kā arī gadījumam, kad strīda rakstura dēļ ekskluzīva jurisdikcija tiktu dota dalībvalsts tiesai.
3. Briseles I-bis regulas jauninājumi attiecībā uz vienošanām par tiesas jurisdikciju ir sasnieguši izvirzīto mērķi uzlabot šo vienošanos efektivitāti, it sevišķi regulas 31. panta 2. punkts, kas nodrošina, ka strīdu tiesām izskatīs līgumā pielīgtā tiesa. Šī norma arī aizsargā pret negodīgām tiesāšanās stratēģijām, tādām kā tiesvedības „torpedēšana”.
4. Briseles I-bis regulas tvērumā nav vienošanās, kas piešķir jurisdikciju trešo valstu tiesām. Taču regula būs piemērojama un vienošanās par trešās valsts izņēmuma jurisdikciju nebūs spēkā, ja ar to būs aizskartas regulā īpaši aizsargāto personu, piemēram, patērētāju un darba ņēmēju, tiesības uz jurisdikciju.
5. Asimetriskas vienošanās par jurisdikciju piešķir izņēmuma jurisdikciju, un uz tām ir attiecināms Briseles I-bis regulas 31. panta 2. punkts. Gaidāmajā Briseles I-bis regulas pārskatā vēlams ietvert deklaratīvu normu, kas nosaka regulas attiecināmību uz asimetriskajām vienošanām par jurisdikciju.
6. Asimetriskās vienošanās var būt pretrunā ar dalībvalstu naionālajiem normatīvajiem aktiem, tādēļ pirms šādas vienošanās slēgšanas pusēm vajadzētu pārbaudīt, vai pielīgtajā valstī asimetriskās vienošanās ir spēkā esošas.
7. Briseles I-bis regula ir sasniegusi mērķi attiecībā uz šķīrējtiesas atrunas efektivitātes palielināšanu – regulas 12. apsvērumš samazina iespēju izmantot negodīgas tiesāšanās taktikas, jo ļauj tiesai, kurā otrajā celta prasība, negaidīt pirmās iesaistītās tiesas nolēmumu, bet pašai lemt neatkarīgi.
8. Briseles I-bis regula nav pilnīgi sasniegusi mērķi atturēt paralēlus tiesas un šķīrējtiesas procesus, jo nav skaidrības attiecībā uz jautājumiem, kā rīkoties dalībvalstij, ja tā saņem

izpildei divus spriedumus par vienu un to pašu strīdu, bet vienu no šķīrējtiesas un otru no citas dalībvalsts tiesas.

9. Ja dalībvalstī izpildei saņemts spriedums, kurš izdots par spīti šķīrējtiesas atrunai, kas adresātvalstī būtu spēkā esoša, spriedumu saņemošā valsts varētu atteikties spriedumu izpildīt, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības (ordre public) pamata Briseles I-bis regulas 45. pantā.
10. Ja dalībvalsts tiesai tiek vienlaicīgi lūgts atzīt un izpildīt šķīrējtiesas spriedumu, kas pieņemts tajā pašā dalībvalstī un arī konfliktējošu spriedumu pēc būtības, kas pieņemts citā dalībvalstī, minētā dalībvalsts varētu atteikt sprieduma izpildi, izmantojot Briseles I-bis regulas 45. panta 1. punkta c) punktu pēc analogijas.
11. Briseles I-bis regulā ieteicams paredzēt instrumentu pusei, kura vēlas panākt šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu valstī, kurā izdots konfliktējošais spriedums.
12. Briseles I-bis regulas 12. apsvēruma izmaiņa *West Tankers* lietas atziņu, nosakot, ka Briseles I-bis regulas tvērumā neietilpst galvenajai prasībai, kas pati ietilpst regulas tvērumā, pakārtoti jautājumi, kas ir saistīti ar šķīrējtiesu.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

Normatīvie akti:

1. Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu, kas pieņemta 1958. gada 10. jūnijā. "Latvijas Vēstnesis", 50 (2815), 01.04.2003.
2. Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra Regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (pārstrādāta versija). Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, L 351, 2012. gada 20. decembris, 1. lpp.
3. Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, OJ L 12, 16.1.2001, p. 1–23.
4. 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. Official Journal L 299, 31/12/1972 P. 0032 – 0042. Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41968A0927(01):EN:HTML) [aplūkots 2017. gada 18. aprīlī].
5. Treaty establishing the European Economic Community, Rome, 25 March 1957. Pieejams: http://www.cvce.eu/en/obj/treaty_establishing_the_european_economic_community_rome_25_march_1957-en-cca6ba28-0bf3-4ce6-8a76-6b0b3252696e.html [aplūkots 2017. gada 18. martā].
6. Patērētāju tiesību aizsardzības likums, "Latvijas Vēstnesis", 104/105 (1564/1565), 01.04.1999.

Spriedumi:

1. Eiropas Savienības Tiesas 2015. gada 13. maija spriedums lietā C-536/13 "Gazprom" OAO pret Lietuvos Respublika. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1065523> [aplūkots 2017. gada 17. martā].
2. Eiropas Savienības Tiesas 2012. gada 19. jūlija spriedums lietā C-154/11 Ahmed Mahamdia pret République algérienne démocratique et populaire. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=125230&pageIndex=0&>

- [doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=432432](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=432432&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=432432) [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].
3. Eiropas Savienības Tiesas 2009. gada 10. februāra spriedums lietā C-185/07 Allianz SpA un Generali Assicurazioni Generali SpA pret West Tankers Inc. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72841&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1070198> [aplūkots 2017. gada 18. martā].
  4. Eiropas Savienības Tiesas 2005. gada 1. marta spriedums lietā C-281/02 Andrew Owusu pret N. B. Jackson, kas darbojas ar komercnosaukumu "Villa Holidays Bal-Inn Villas" un citiem. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=55027&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=531586> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].
  5. Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 9. decembra spriedums lietā C-116/02 Erich Gasser GmbH v MISAT Srl. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48782&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1070198> [aplūkots 2017. gada 18. martā].
  6. European Court of Justice, Judgment of 9 November 2000 in the case C-387/98 Coreck Maritime GmbH v Handelsveem BV and Others. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d65057faa88d6b468b9f71ae0d3607dfbc.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pax0Qe0?text=&docid=45789&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=430924> [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].
  7. C-142/98, Group Josi Reinsurance Co SA v Universal General Insurance CO [2000] ECR I-5925.
  8. European Court of Justice, Judgment of 17 November 1998 in the case C-391/95 Van Uden Maritime v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Others. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61995CJ0391&lang1=en&type=TXT&ancre=> [aplūkots 2017. gada 25. martā].
  9. Eiropas Savienības Tiesas 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA. Pieejams:

<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61989CJ0190&lang1=en&type=TXT&ancre=>
[aplūkots 2017. gada 17. martā].

10. England and Wales High Court (Commercial Court), Judgement of 3 February 2017 in the case Commerzbank Aktiengesellschaft v Liquimar Tankers Management Inc [2017] EWHC 161 (Comm). Pieejams: <https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2017/02/commerzbank-v-pauline-shipping-and-liquimar-tankers-management-inc-final-judgment.pdf> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].

Monogrāfijas:

1. Briggs A. Civil Jurisdiction and Judgements. CRC Press, 2015.
2. The Brussels I Regulation Recast. Edited by Dickinson A., Lein E. Oxford: Oxford University Press, 2015.
3. Tang Z. Jurisdiction and Arbitration Agreements in International Commercial Law. Routledge, 2014.
4. European Commentaries on Private International Law: Brussels Ibis Regulation. Commentary Volume I. Edited by Magnus U., Mankowski P. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2016.

Citas publikācijas:

1. Dowers N., Tang Z. Arbitration in EU Jurisdiction Regulation: Brussels I Recast and a New Proposal. Groningen Journal of International Law, Vol. 3, No. 1, 2015.
2. Pulkjo V. Regulation (EU) No 1215/2012 On Jurisdiction And The Recognition And Enforcement Of Judgments In Civil And Commercial Matters With Special Reference To The Relationship Between The Regulation And Arbitration. Interdisciplinary Management Research XI. Publisher: Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek, Postgraduate Studies "Management", Hochschule Pforzheim University, 2015, pp. 739-751.
3. Von Hein, J. The Protection of Arbitration Agreements within the EU after West Tankers, Gazprom, and the Brussels I Recast. 17 July 2015. Pieejams: <http://conflictoflaws.net/2015/the-protection-of-arbitration-agreements-within-the-eu-after-west-tankers-gazprom-and-the-brussels-i-recast/> [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].

4. McCann F. Recast Brussels Regulation – Welcome Reform for Commercial Litigants in the EU. May 2015. Pieejams: <http://www.mccannfitzgerald.com/McfgFiles/knowledge/6178-Recast%20Brussels%20Regulation%20%20E2%80%93%20Welcome%20Reform%20for%20Commercial%20Litigants%20in%20the%20EU.pdf> [aplūkots 2016. gada 6. jūnijā]
5. Johnson A., Pertoldi A., Peacock N., Ambrose H. The Recast Brussels Regulation: Implications for Commercial Parties. PLC Magazine, January/February 2015. Pieejams: <https://www.herbertsmithfreehills.com/-/media/Files/PDFs/2015/The-recast-Brussels-Regulation-PLC-Jan-Feb-2015.pdf> [aplūkots 2016. gada 5. jūnijā]
6. Garvey S. Brussels Regulation (Recast): Are You Ready? Allen & Overy, 18 March 2015. Pieejams: <http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/BRUSSELS-REGULATION-%28RECAST%29-ARE-YOU-READY.aspx> [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].
7. Hovaguimian P. The enforcement of foreign judgments under Brussels I bis: false alarms and real concerns. Journal of Private International Law, 11:2, 2015, pp. 212-251.
8. Ģenerālvokāta Melhiora Vatelē [Melchior Wathelet] secinājumi, sniegti 2014. gada 4. decembrī lietā C - 536/13, [140]. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=160309&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=508887> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].
9. Poisson E. French Supreme Court strikes down a one-way jurisdiction clause. Allen & Overy, December 2012. Pieejams: <http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/european-finance-litigation-review/western-europe/Pages/FRENCH-SUPREME-COURT-STRIKES-DOWN-A-ONE-WAY-JURISDICTION-CLAUSE.aspx> [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].
10. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās”. 05.05.2011., COM(2010) 748 galīgā redakcija/2 – 2010/0383 (COD). Pieejams: <https://publications.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/f4769d1c-35e0-42ed-ae53-6c36244fe3b0/language-lv> [aplūkots 2017. gada 17. martā].

11. Kramer, X. Abolition of exequatur under the Brussels I Regulation: effecting and protecting rights in the European judicial area. *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2011(4), pp. 633-641. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1976276 [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].
12. Centre for Strategy & Evaluation Services (CSES), Data Collection and Impact Analysis – Certain Aspects of a Possible Revision of Council Regulation No 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, Final Report (December 2010), p. 45. Pieejams: http://ec.europa.eu/justice/civil/files/study_cses_brussels_i_final_17_12_10_en.pdf [aplūkots 2017. gada 20. aprīlī].
13. Ivanova E. Choice of Court Clauses and Lis Pendens under Brussels I Regulation. *Merkourios. Utrech Journal of International and European Law*. 2010 – Volume 27/Issue 71, Article, pp. 12-16.
14. Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (Pārstrādāta redakcija). 14.12.2010., COM/2010/0748, galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0748&from=LV> [aplūkots 2017. gada 17. martā].
15. Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States. Study JLS/C4/2005/03. Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_brussels_1_en.pdf [aplūkots 2017. gada 21. aprīlī].
16. Dickinson A. Brussels I Review – Provisional Measures. *Conflict of Laws.net*, 12 June 2009. Pieejams: <http://conflictoflaws.net/2009/brussels-i-review-provisional-measures/> [aplūkots 2017. gada 25. martā].
17. Zaļā grāmata par Padomes regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās pārskatīšanu. COM/2009/0175 galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009DC0175> [aplūkots 2017. gada 17. martā].
18. KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI par to, kā tiek piemērota Padomes

- Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās. COM/2009/0174, galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A52009DC0174> [aplūkots 2017. gada 17. martā]
19. Bogdan M. The Brussels/Lugano Lis Pendens Rule and the “Italian Torpedo”. (2008) Scandinavian Studies in law, pp. 90-96.
20. Klimas T., Vaičiukaitė J. The Law of Recitals in European Community Legislation. ILSA Journal of International & Comparative Law, Vol. 15, 2008, pp. 15-16. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID1327732_code952769.pdf?abstractid=1159604&mirid=1 [aplūkots 2017. gada 19. aprīlī].
21. Schlosser P. REPORT ON THE CONVENTION on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, (1979) OJ C59/71. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots 2017. gada 18. martā].

Dokumentārā lapa

Maģistra darbs „Briseles I-bis regulas risinājumi un nepilnības” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Pauls Ančs

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: asociētā profesore *Dr. iur.* Irēna Kucina

Recenzents: lektors *Mag. iur.* Guntars Precinieks

Darbs iesniegts Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katderā

Dekānes pilnvarotā persona:

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

Komisijas sekretārs: